

Bestuursverslag Stichting Explore the North 2023

Joost Oomen & De Poezieboys – LORCA op Oerol

Stichting Explore the North
Bezoek | Bagijnestraat 59, Leeuwarden
Mail | info@explore-the-north.nl | KvK nummer | 65864883
BTW nummer | NL856294081B01
IBAN | NL80RABO0310290945 | BIC | RABONL2U

Foto's | Lucas Kemper, Xanne Wijkamp, Marc Henri Queré, Denise Amber Photography, Linda Koster, Bart Grietens, Maha Eljak

Inhoud

Inleiding – pag. 3

1. Korte terugblik 2016-2023 – pag. 5
2. Activiteiten
 - 2.1. – Productiehuis – pag. 7
 - 2.2. – Festivalperiode – pag. 15
 - 2.3. – Samenwerking – 24
3. Publiek & Marketing – pag. 26
4. Bestuur en organisatie – pag. 32
5. Diversiteit & Inclusie – pag. 37
6. Financiën – pag. 40
7. Vooruitblik – pag. 43

Inleiding

Eigenlijk was 2023 met afstand het meest succesvolle én (voor onszelf) ook het leukste jaar in onze geschiedenis. Eindelijk behoorde de coronaperiode tot het verleden (even gerekend buiten de grote kostenstijgingen waar wij nog steeds mee te maken hebben). Eindelijk konden zowel ons productiehuis als ons festival zich weer stevig ontwikkelen zonder beperkingen. En dat leverde geweldige resultaten op zowel artistiek als in bezoekersaantallen.

Binnen het productiehuis ontwikkelden wij met LORCA van Joost Oomen & De Poezieboys onze eerste grote voorstelling in het hoofdprogramma van Oerol en De Parade. Deze voorstelling werd een groot succes en werd door bijna 9.000 mensen gezien in de zomer. Een prachtig visitekaartje voor de makers, maar ook voor Explore the North als productiehuis voor nieuw werk op het snijvlak van literatuur en andere disciplines.

Maar ook andere Explore-(co)producties van KRT, Michelle Samba, Iris Dicke en Ahilan Ratnamohan deden het goed in 2023. Ook was Productiehuis Explore the North weer betrokken bij en aanjager van vele talentontwikkelingstrajecten.

Collectief MAMM op Festival Explore the North

Het festival was – na een jaartje in oktober – weer terug op de oude plek in november en dat klopte weer helemaal. Inhoudelijk maakten wij ook hier weer een flinke sprong en incorporeerden wij het

kleinere festival voor jong talent De Broeikas in onze periode en in onze organisatie. Ons festivalhart De Stadskas was ook weer terug op de oude plek Het Oldehoofsterkerkhof en ook dit klopte weer veel beter dan vorig jaar.

Dat 2023 een succesvol jaar was voor Explore the North werd ook binnen de provincie Fryslân opgemerkt. In januari 2024 kregen wij de Friese Popprijs uitgereikt voor de organisatie die een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de popcultuur in 2023. Een prachtige opsteker nadat wij een jaar eerder al de noordelijke prijs voor beste festival kregen bij Popgala Noord tijdens ESNS. Jarenlang voet bij stuk houden betaalt zich uit in waardering én in een steeds groter wordende rol in lokale, noordelijke en landelijke structuren.

In totaal werden er in 2023 meer dan 30.000 bezoeken gebracht aan de ongeveer 350 activiteiten van Explore the North binnen en buiten Fryslân. Dat maakt 2023 ook qua bezoekersaantallen ons succesvolste jaar ooit.

Hoewel wij al sinds 2019 programma maken in ons huis: de prachtige Westerkerk, hebben wij in het laatste kwartaal van 2023 in samenwerking met de gemeente Leeuwarden de voorwaarden geschapen om per 1 januari 2024 het gehele gebouw te huren om hier jaarrond programma te gaan ontwikkelen. Een ontwikkeling die wij zien als een grote kans voor Explore the North in de komende jaren.

Wij kijken na dit uitzonderlijke jaar zeer positief vooruit naar 2024 en naar de periode daarna. Een periode waarvoor wij inmiddels mooie, ambitieuze meerjarenplannen hebben ingediend bij het Fonds Podiumkunsten, het Nederlands Letterenfonds en het Ministerie van OCW. Ons jonge, steeds verder uitbreidende team heeft er zin in!

Namens bestuur en directie van Stichting Explore the North

Marelle van Rongen – voorzitter

Mark Hospers – algemeen directeur

1. Korte terugblik 2016-2023

De ontwikkeling van Explore the North is sinds 2016 behoorlijk onstuimig geweest. In positieve zin bijvoorbeeld rond de ontwikkeling van Leeuwarden – Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa en in negatieve zin uiteraard in drie coronajaren. Hoe dan ook zijn wij er in 2023 glansrijk uitgekomen. Zie hieronder een korte terugblik op ons bestaan.

In het kort over de periode 2016-2021:

2016 | Herstartjaar na een jaar aanwezigheid (eerdere edities 2011, 2013, 2014 onder vlag van De Popfabryk) – oprichting Stichting Explore the North – Tweedaags festival – 99 optredens – 1500 bezoekers

2017 | Opbouwjaar – Tweedaags festival, eerste activiteiten Lân fan taal/productiehuis – 119 optredens en 7 overige activiteiten jaarrond – 2250 bezoekers festival en ongeveer 500 bezoekers overig

2018 | Culturele Hoofdstad-jaar – Driedaags festival, eerste jaar Stadskas (10 dagen), start presentatie grote internationale projecten (met Oerol en De Harmonie) en bomvol jaar rond Lân fan taal/productiehuis – 155 optredens festival en tientallen activiteiten jaarrond – 5.000 bezoekers festival (inclusief Stadskas en grote projecten) en ongeveer 15.000 bezoekers overige projecten

2019 | Consolidatiejaar – Driedaags festival, tweede jaar Stadskas (17 dagen), presentatie (internationale) projecten met De Harmonie en officiële start productiehuis Explore the North – 146 optredens festival en diverse productiehuisactiviteiten jaarrond – 7.500 bezoekers festivalperiode (inclusief Stadskas en grote projecten) en ongeveer 5.000 bezoekers productiehuisprojecten

2020 | Coronajaar – geen festival, maar diverse activiteiten in november en heel veel doorgeschoven programma naar 2021 – veel projecten in ontwikkeling, opstart talentontwikkelingstrajecten – 473 bezoekers live-activiteiten, 13.484 bezoekers online activiteiten, 30 deelnemers talentontwikkelingstrajecten

2021 | Coronajaar – festival vlak voor aanvang geannuleerd, succesvolle serie voorstellingen in Explore the North – The Summer Sessions, heel veel producties binnen productiehuis, meer dan 240 geplande activiteiten maar veel geannuleerd, Pidgin X met tientallen deelnemers, 36 deelnemers talentontwikkelingstrajecten, dichtbundel Samen oplage 30.000, 5.538 bezoekers diverse activiteiten binnen en buiten Leeuwarden

2022 | Nasleep corona en jaar vol activiteiten – Driedaags festival, derde jaar Stadskas (15 dagen), breed uitwaaiende serie voorstellingen in Explore the North – The Sessions in samenwerking met vele partners, heel veel producties en presentaties binnen het productiehuis met bijna 12.500 bezoekers lokaal en (inter)nationaal, Pidgin X met tientallen deelnemers, 33 deelnemers talentontwikkelingstrajecten, in totaal 395 activiteiten met samen meer dan 22.000 bezoeken. Wij wonnen de award voor beste noordelijke festival in 2022 tijdens Poptala Noord.

2023 | Eerste jaar sinds 2019 zonder de invloed van corona. Enorme ontwikkeling binnen het productiehuis met een eerste grote voorstelling op Oerol en De Parade en vele andere toerende

producties en coproducties. Binnen diverse talentontwikkelingstrajecten was er ruimte voor ongeveer 30-40 talenten. Het festival was weer terug naar november met een Stadskasperiode van 15 dagen en een succesvol festivalweekend met veel ruimte voor noordelijk talent in de Station Noord Hub. In 2023 werd het uitverkochte talentontwikkelingsfestival de Broeikas voor het eerst onderdeel van de organisatie van Explore the North. De eerste stappen werden gezet in het beheer en de exploitatie van de Westerkerk door Explore the North. In totaal organiseerden wij zo'n 350 activiteiten met meer dan 30.000 bezoeken. Wij wonnen de Friese Popprijs voor ons werk in 2023.

2. Activiteiten – productiehuis en festival

a. Productiehuis Explore the North

De focus van het interdisciplinaire productiehuis Explore the North ligt op de literatuur, taal en meertaligheid met een connectie tot podiumkunsten. In 2023 hebben wij deze focus goed laten zien en zijn wij meer en meer landelijk voorloper op deze specifieke discipline.

Ambitie

We willen talentvolle (jonge) makers uit de regio de kans geven iets nieuws te proberen, hun horizon te verbreden en ervaring op te doen. We willen samen met hen onderzoeken, ontdekken, slagen, mislukken en groeien. We willen, hoe ambitieus het ook mag klinken, een boost geven aan de nieuwe generatie professionals die zoekt naar handvatten om te kunnen excelleren in Fryslân en ver daarbuiten. Maar ook nodigen wij kunstenaars van buiten Leeuwarden uit om hier, in de relatieve luwte, met frisse blik te werken en ervaringen uit te wisselen met lokale kunstenaars.

Productiehuis Explore the North is een plek waar we jaarrond nieuwe kunst creëren door het geven van opdrachten, door het beantwoorden van vragen van kunstenaars en door aan te sturen op nieuwe (internationale) uitwisselingen. Makers krijgen professionele begeleiding op maat, op artistiek, productioneel én op zakelijk vlak. Uiteraard stelt Explore the North een breed netwerk beschikbaar en is het festival zelf in vele gevallen een (première) speelplek.

Daarnaast groeit Explore the North in de rol van aanbieder, zodat onze eigen literaire producties (soms na een première in november) ook te zien zijn op festivals en podia als Oerol, Noorderzon, De Parade en bij de projecten van Wintertuin/De Nieuwe Oost. Een aanzienlijk deel van de bijna 160 voorstellingsmomenten, goed voor meer dan 15.000 bezoekers in 2023, werd door ons als aanbieder 'verkocht'. Vanwege ons brede netwerk in vele disciplines, hebben wij goede kaarten in handen om niet alleen interdisciplinair, maar ook circuit-overstijgend te werken. Wij willen deze brugfunctie van (noordelijke) maker naar (inter)nationale presentatieplekken verder ontwikkelen komende jaren.

Meertaligheid en Fries

Explore the North is een interdisciplinair productiehuis met een focus op literatuur, taal en meertaligheid. Passend bij de meertalige provincie waarin wij gevestigd zijn. De insteek van onze activiteiten is dat wij samen met vele partners een infrastructuur creëren (talenontwikkeling – productie – presentatie) voor makers die zich vanuit Fryslân op dit vlak willen ontwikkelen. Sinds 2021 is er met de komst van een nieuwe cultuurnota in Fryslân een nieuw cultureel middenveld ontstaan. Waar eerder eigenlijk weinig structurele ruimte was voor langere trajecten voor (jonge) kunstenaars (waardoor veel talent uitvloog naar de Randstad), is er nu ook lokaal veel meer mogelijk.

Binnen het productiehuis bouwen wij een infrastructuur waarin het Fries als taal kan floreren als basis voor spannende kunstprojecten in verschillende disciplines, met een focus op literatuur. Juist door het Fries in (inter)nationale context te plaatsen wordt de schoonheid van de taal benadrukt, ook buiten de provinciegrenzen. Het productiehuis wil het Fries hiermee niet isoleren, maar juist laten horen in samenspel met de rest van de wereld. Friestalige kunstenaars weten ons goed te vinden en wij kunnen ondersteuning bieden op de manier die past bij de betreffende projecten en trajecten. Dat betekent dat er toch op natuurlijke wijze een Fries productiehuis ontstaat. Niet enkel gebaseerd op de taal, maar op de kwaliteit van de kunstenaars. Wij werken inmiddels regelmatig met gevestigde

artiesten als Nynke Laverman, Tsead Bruinja, Zea, Nyk de Vries, Peter Sijbenga en Elmar Kuiper, maar wij zetten juist ook in op het vinden van een nieuwe garde, zoals bijvoorbeeld Michelle Samba, Gabriëlle Terpstra of Alexander Moto.

Wij zien dat jonge kunstenaars uit Fryslân zich ook willen uiten in het Fries, maar dat hetgeen dat ze willen zeggen belangrijker is dan de taal waarin het gezegd wordt. Wij denken dat deze generatie zich meer thuisvoelt bij een organisatie als Explore the North, omdat zeggingskracht centraal staat in onze missie, waardoor flexibel kan worden omgegaan met talen en vormen. Wij bieden daarmee structureel (flexibele) ruimte aan het Fries, die er voorheen veel minder was.

Michelle Samba – Hit me baby one more time tijdens Festival Explore the North

De Westerkerk

De Westerkerk – een vlakkevloertheater in het centrum van Leeuwarden – is een intieme locatie van een zeldzame kwaliteit. Het is een magische plek voor kleinschalige producties en presentaties, van onszelf en van partners. Explore the North beschikt sinds de laatste maanden van 2023 over het gehele pand inclusief een theaterzaal (150-200 cap), een atelier (80 cap), een café (80 cap) en diverse kantoorruimtes.

De Westerkerk is ons thuis. We gebruiken het als werk- en residentieplek voor makers en als ontmoetingsplek voor jonge schrijvers en cursisten. Wij presenteren hier door het jaar heen lokale en (inter)nationale projecten – vaak met literatuur, taal of meertaligheid als leidraad. Daarnaast

ontwikkelen wij nieuwe programmeringslijnen. Dat doen wij onder andere met culturele en sociale partners. De Westerkerk groeit in de komende jaren verder uit tot het 'huis' van onze ontwikkelinstelling, vooral nu de gemeente Leeuwarden sinds eind 2023 mee-investeert in het ontwikkelen van deze prachtplek. Vanaf april 2024 wordt de Westerkerk omgedoopt tot Podium Explore om ook in naamgeving beter aan te sluiten bij onze activiteiten.

Eigen producties 2023

In 2023 presenteerden wij in het kader van het productiehuis meer dan 160 activiteiten voor meer dan 15.000 bezoekers. Een uitgebreid activiteitenoverzicht is als bijlage toegevoegd, maar in grote lijnen betreft het de volgende activiteiten:

Eigen producties:

Joost Oomen & Kruidkoek – Vruchtjes Eten

o.a. te zien op Stormram, Het Nut (Workum) en de Hogeschool van Amsterdam

Onze eerste productie uit 2019 (met als thema vrolijkheid) van dit gezelschap dat wegens succes in eerdere jaren ook in 2023 nog een aantal keren heeft gespeeld.

Joost Oomen & De Poezieboys - LORCA

te zien op Oerol (Terschelling) en De Parade (Utrecht, Den Haag, Amsterdam)

De eerste grote productie van Explore the North voor Oerol, De Parade en een tour in najaar van 2024. De voorstelling over de homoseksuele, vermoorde dichter Lorca werd zowel artistiek als qua publieksbereik (bijna 9000 bezoekers) een grote hit in de zomer van 2023. Niemand brengt op dit moment poëzie naar zoveel mensen toe als Joost Oomen & De Poezieboys.

"LORCA is een sympathiek, aanstekelijk en liefdevol theaterfeestje"

- Theaterkrant, Sander Janssens

"Ik vond het mooi, verwarrend en ontroerend"

- Frits Spits in Opium op Oerol

"Eén van de meest geestige en gelaagde voorstellingen dit jaar"

- Cornald Maas in Opium op Oerol

KRT – De Grote Krimp World Tour

o.a. te zien op Jonge Harten Festival (Groningen) en Oerol (Terschelling)

Een project dat in 2022 is ontstaan uit het jaarlijkse uitwisselingsproject De Verwonderkamer van deBuren (Brussel) en Explore the North waarbij twee Friese schrijvers een project ontwikkelen met twee Vlaamse schrijvers. Met KRT maakten Marieke Ornelis, Johannes Lievens, Mees van Rijswijk, Sannemaj Betten en drummer Wouter Betten een pareltje dat in 2023 nog te zien was op meerdere festivals en ook in 2024 nog gaat spelen.

Michelle Samba – diverse projecten

o.a. te zien op Motel Mozaique (Rotterdam) en Read My World (Amsterdam)

Michelle Samba ontwikkelde in het kader van haar Station Noord-traject meerdere indringende performances en installaties. Deze waren gedurende het jaar op verschillende plekken in Nederland en België te zien. Het geheel kwam gedurende 2023 samen tijdens Festival Explore the North. In 2024 werken wij met Michelle onder meer aan een installatie in de expedities van Oerol.

Coproducties/commisioning/overige presentaties:

Dictieland i.s.m Wintertuin Nijmegen

te zien tijdens Wintertuin (Nijmegen) en Explore the North (Leeuwarden)

Dictieland is een uitwisselingstraject tussen Wintertuin en Explore the North waarin de vergankelijkheid en vloeibaarheid van taal centraal staat: wat betekent taal en van wie is taal? Het project (residentie + voorstelling) werd in Nijmegen uitgevoerd door Daniëlle Zawadi, Preston Losack, Ashley Ho en Heleen van Maldegem en in Leeuwarden door Preston Losack, Heleen van Maldegem en Merlijn Huntjens. De versie gemaakt bij Explore the North gaat in 2024 opnieuw spelen.

Iris Dicke – Gepiekt op de middelbare school

o.a. te zien op Noorderzon (Groningen), Festival Hongerige Wolf en De Broeikas (Leeuwarden)

Iris Dicke (18) is een groot talent afkomstig van Meeuw Jonge Theatermakers en onze Jonge Schrijvers opleiding. In 2023 werd zij geselecteerd voor het Tweespraak-traject voor Friese talenten waarbij zij werd begeleid door Tryater en Explore the North. Insteek was om 1) een solovoorstelling te maken en 2) ervaring op te doen met toeren, wat resulteerde in een project dat tientallen keren te zien is geweest in een container op Noorderzon en daarnaast ook werd gespeeld op andere noordelijke festivals.

Ahilan Ratnamohan & LOD – Josse Jnr.

o.a. te zien bij Kampnagel (Hamburg) en Kaaitheater (Brussel)

Wij coproduceerden de voorstelling Josse Jnr. van de Belgische Ahilan Ratnamohan met wie wij al eerder het project Pidgin X ontwikkelden. Het werd een prachtig project over taal en over van wie de taal is met hoofdrollen voor Ahilan, Etuwe Bright Jnr. en niemand minder dan Josse de Pauw. De voorstelling is in november 2024 ook in Leeuwarden te zien.

Nynke Laverman – PLANT Bloom Sessions

o.a. te zien bij Wonderfeel en September Me

Nynke Laverman heeft al jaren succes met het prachtproject PLANT dat zij ontwikkelde in de coronaperiode. In 2023 ontwikkelde zij in coproductie met Explore the North een concertversie van het project dat zij speelde met Ragazze Quartet, maar ook alleen met haar vaste partner en multi-instrumentalist Sytse Pruiksmā.

Eigen producties internationaal:

De Verwonderkamer – uitwisseling jonge schrijvers Vlaanderen – Fryslân in samenwerking met deBuren (Brussel)

te zien tijdens Explore the North

Ook in 2023 was er een versie van De Verwonderkamer te zien op basis van ons festivalthema. Het project, dat startte bij het planetarium van Eise Eisinga, werd uitgevoerd door de jonge schrijvers Gabriëlle Terpstra, Fardau Nijboer, Shimanto Reza en Ka(a)te de Jonckheere.

Talentontwikkeling:

Poetry Circle 058

Jonge Schrijvers opleiding en diverse presentaties i.s.m. Meeuw Jonge Theatermakers en Oerol Hoge Woorden – Spoken Word Platform i.s.m. Leeuwarden UNESCO City of Literature en Marrit Jellema

Talentontwikkeling

Explore the North faciliteert makers die zich (deels) al hebben bekwaamd in hun vakgebied en toe zijn aan het zetten van de volgende stap, maar voor wie het professionele veld nog een brug te ver is. Juist voor makers die zich in deze fase van hun carrière bevinden, zijn er weinig mogelijkheden. Want waar kunnen zij die volgende stap zetten, en hoe?

KRT – De Grote Krimp World Tour

Explore the North geeft makers concrete opdrachten. Daardoor doen ze ervaring op en maken ze zichzelf zichtbaar. We bedenken een concept en zoeken daar vervolgens geschikte makers bij. Ook komt het regelmatig voor dat samenwerkingspartners, zoals bijvoorbeeld Oerol of Wintertuin, ons benaderen met een project waarvoor zij makers vanuit het Noorden zoeken.

We ondersteunen echter ook makers die zelf een project in de koker hebben. Steeds vaker weten jonge kunstenaars ons te vinden met hun plannen. Goede ideeën pakken we op en ontwikkelen we samen met deze makers. Waar nodig betrekken we onze samenwerkingspartners of externe experts. De eindresultaten presenteren we vervolgens tijdens Festival Explore the North en/of op de podia van (een van) onze vele partners.

De begeleiding die Explore the North biedt is altijd op maat en wordt verbonden aan een product – een performance, een kunstwerk, een persoonlijk traject, een tekst. We geven advies: hoe maak je een projectplan, is een idee wel uitvoerbaar, moet hier niet eens een regisseur/redacteur/producent naar kijken? We denken mee over inhoud: waar gaat je project over en in welk opzicht is je onderwerp relevant, vernieuwend of verrassend? Ook geven we financiële ondersteuning, door het geven van een budget of hulp bij het aanvragen van subsidie bij fondsen of andere instanties.

Talentontwikkeling: Jonge schrijvers en Poetry Circle 058

Eind 2017 zijn we in samenwerking met Meeuw Jonge Theatermakers een schrijfcursus gestart voor jonge scribenten tussen de 12 en 18 jaar oud: Jonge Schrijvers. Het doel van deze pilot was het creëren van een kweekvijver, een voorportaal voor schrijvers die – bij voldoende talent en ontwikkeling – door zouden kunnen stromen naar productiehuis Explore the North of een ander professionaliseringstraject. Dankzij een paar bevlogen jonge schrijfdocenten en gastsprekers (onder wie Yentl van Stokkum, Wessel de Vries en Daniël Vis) maakten de deelnemers kennis met allerlei vormen van tekst, zoals proza, poëzie en spoken word. De meesten van hen kwamen voor het eerst ‘echt’ in aanraking met literatuur. Presentaties van het werk in diverse vormen vonden en vinden plaats op festival Explore the North, in de Westerkerk en jaarlijks op Oerol.

De initiële cursus is uitgegroeid tot een schrijfopleiding voor jongeren, met voor een aantal uitgestroomde jongeren ook weer een vervolgtraject binnen het productiehuis, zoals Iris Dicke. Sinds eind 2023 zijn wij ook trekker van Poetry Circle 058 (een satelliet van Poetry Circle Nowhere) voor jonge spoken word-artiesten.

Talentontwikkeling: #nieuwestukken

Begin 2021 werd Explore the North door het Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds benaderd om mee te doen aan een programma getiteld #nieuwestukken. Binnen dit programma krijgen nieuwe theaterschrijvers (die normaal niet bij de fondsen in zicht zouden zijn) een kans zich te ontwikkelen in een intensief traject van acht maanden. Eind 2022 werd Explore the North door het Fonds Podiumkunsten gevraagd dit traject te coördineren voor 2023/2024. Een eervolle vraag waar wij graag ja op hebben gezegd. Het werd een prachtig traject met 13 schrijvers die prachtige teksten schreven gesteund door zeven partners (Mensen Zeggen Dingen, El Hizjra, Filling the Gap, Bijlmerparktheater, Theater Zuidplein, Nowhere en Explore the North). In september vond een mooie tussentijdse presentatie van de teksten (gespeeld door professionele acteurs, geregisseerd door een topregisseur) plaats in Theater Zuidplein in Rotterdam en in februari 2024 was onze eigen Westerkerk het decor voor de feestelijke eindpresentatie.

Talentontwikkeling: Spoken Word

Samen met Leeuwarden City of Literature en spoken word-artiest Marrit Jellema ontwikkelden wij in 2023 het spoken word-platform Hoge Woorden. Elke kwartaal nodigden wij daarvoor de nationale top uit het genre uit in Leeuwarden om zich te meten met onze lokale helden (die zich daar weer aan optrekken). De ambitie is om het genre spoken word een structurele plek te geven in de provincie en

aansluiting te vinden binnen de noordelijke context, maar ook landelijk met partijen als Poetry Circle Nowhere, SPOKEN en het NK Poetry Slam.

Talentontwikkeling: Masterclass voordracht & literair performen

Voor gevestigde schrijvers is literatuur buiten het boek vaak onbekend terrein en de stap naar het podium (er meer van maken dan een 'droge' voordracht) kan groot zijn. Daarom ontwikkelden wij samen met Tryater en Leeuwarden City of Literature een jaarlijkse reeks masterclasses in voordracht én daaropvolgend masterclasses in literair performen onder leiding van een professionele theatermaker. De masterclasses worden specifiek ingericht ten behoeve van de podiumontwikkeling van noordelijke auteurs en zijn dus ook toegankelijk voor Friestalige schrijvers. De uitkomsten worden gepresenteerd bij Tryater en/of tijdens festival Explore the North.

Talentontwikkeling: Station Noord

Sinds 2021 is Explore the North ook partner in Station Noord, het netwerk voor de ontwikkeling van (podium)kunsttalent in Noord-Nederland (Fryslân, Groningen, Drenthe). In samenwerking met zo'n 15 partners bieden we ondersteuning aan beginnende autonome makers in het Noorden. Ze krijgen de ruimte om zich binnen meerjarige trajecten te ontwikkelen op zowel artistiek, als zakelijk en organisatorisch vlak. Als partner nemen we deel aan netwerkbijeenkomsten en bieden we makers budget, begeleiding, expertise, faciliteiten en presentatieplekken aan.

Explore the North brengt voor dit netwerk – dat erg gefocust is op podiumkunsten – makers in die zich begeven op het snijvlak van literatuur, taal en podiumkunsten. Dit omdat er geen andere partner vanuit de letteren bij dit samenwerkingsverband is aangesloten. Daarmee geven wij talenten met wie wij werken direct een noordelijk netwerk. Andere partners zijn onder meer Noord Nederlands Toneel, Club Guy & Roni, Oerol, Noorderzon, Tryater en PeerGroup.

In 2023 was Explore the North hoofdpartner binnen Station Noord voor Joost Oomen en Michelle Samba. Er was ook een Station Noord Hub tijdens Festival Explore the North, waarover later meer.

Talentontwikkeling: Popcultuur

Al jaren werken wij veel samen met het Friese productiehuis voor popcultuur De Popfabryk voor het mogelijk maken van diverse projecten op het gebied van de popcultuur. Explore the North is als coproducent betrokken bij de presentatie van It Deel III van de Kleefstra Bros met gast multi-instrumentalist Karen Willems in het kerkje van Katlijk. Een Fries/internationaal muzikaal/literair residentieproject. Daarnaast presenteerden wij de jonge band Velocity Made Good in samenwerking op Oerol. Ook werkten wij samen binnen het festival aan een mooie internationale uitwisseling tussen de Schotse Quinie en de Friese muzikant ZEA (Arnold de Boer). En zijn wij partner van de Popfabryk voor het internationale uitwisselingstraject Excite waardoor de twee bands Aõ (Portugal) en Mud Grief (Zweden).

Talentontwikkeling: Dichter bij Leeuwarden

In 2023 besloot het collectief Dichter bij Leeuwarden (DBL) te stoppen. DBL was een voor Leeuwarden zeer belangrijke, zeer toegankelijke en zichtbare schakel tussen beginnende woordkunstenaars en professionele talentontwikkelaars als Explore the North. Een bruisend platform voor iedereen die wil schrijven, een prachtige stok achter de deur om eens van die zolderkamer af te komen. Op verzoek van DBL nam Explore the North in 2023 al een aantal activiteiten over (waaronder de Poetry Circle 058

en de Woorden op Woensdag-sessies) en geven wij de ideeën van DBL ook in de komende jaren een toekomst. Dit onder leiding van Mees van Rijswijk.

Talentontwikkeling: Kultuer Kollektif en Tweespraak

Het Kultuer Kollektif (gestart in 2021) verbindt zeven productiekernen in Fryslân en ondersteunt interdisciplinaire makers in hun artistieke ontwikkeling. Het vertrekpunt is het uitwisselen van kennis, ervaring en netwerk en het aangaan van coalities rond de makers. Onder andere door het organiseren van Donderdag Makersdagen en de Kultuer Avonden.

Onderdeel van Kultuer Kollektif is Tweespraak. Een kennismakingstraject waarbij een zestal makers wordt uitgenodigd zich te ontwikkelen in samenwerking met de partners. Explore the North was in 2023 Tweespraak-partner van Hannes Schievink, Iris Dicke en Caya Emmelkamp.

Partners in Kultuer Kollektif zijn: Popfabryk, VHDG, New Noardic Wave, Tryater, Explore the North, LF2028, Keunstwurk en SELF. Collective.

Lange lijnen

Op het gebied van talentontwikkeling is er in samenwerking met vele partners een mooi curriculum ontstaan bij Explore the North. Je kunt bij ons binnenstromen als erg jong talent via Jonge Schrijvers, in je verdere ontwikkeling zijn er trajecten als Tweespraak, #nieuwestukken, Poetry Circle 058, uitwisselingen met deBuren of Wintertuin en voor de toptalenten in het noorden is er Station Noord. Presentaties (groot en klein) vinden plaats op allerlei podia, in onze festivalperiode in november, jaarrond bij in de Westerkerk of bij een van de vele partners.

Voorbeeld: de lange lijnen kwamen glashelder samen op Oerol 2023. Als productiehuis presenteerden wij daar de voorstelling LORCA van Station-Noordmaker Joost Oomen en de Poezieboys in het hoofdprogramma. Daarnaast hadden we een Explore the North-hub in het kleine West-End Theater met eigen producties van jong noordelijk talent. Als derde presenteerden we Het Grote Onbekende, een jaarlijks project van ons in samenwerking met Oerol en Meeuw Jonge Theatermakers, waarbij de Jonge Schrijvers zich verdiepen in de verhalen van eilanders. Noordelijk én landelijk talent zichtbaar in diverse stadia van ontwikkeling, voor meer dan 4000 bezoekers.

b. Festival Explore the North 2023

Het festival bestond in 2023 in basis uit drie onderdelen:

1. De Stadskas (10 t/m 26 november) – De Stadskas. Dit is ons prominente festivalhart op het Oldehoofsterkerkhof (een centraal plein in Leeuwarden) en letterlijk een grote, glazen groentenkas. Hij staat er tijdens het festival, maar niet alleen dan: al twee á drie weken daarvoor bouwen we hem op. In die periode voorafgaand aan het festivalweekend is de Stadskas van Explore the North het hart van de stad en vrij toegankelijk voor iedereen. Elke dag wordt daar programma gemaakt: door onszelf, of door een culturele of maatschappelijke partner uit de provincie, die daarvoor haar achterban uitnodigt. Daarmee laten wij de Leeuwarders, Friezen en vele gasten van buiten op laagdrempelige wijze kennismaken met Explore the North. Van een Zine-presentatie van de Jonge Schrijvers tot een poëtische Pussynight door de Poezieboys. Van voorleesochtenden i.s.m. de kinderboekhandel tot queer-feest van Glitch tot ‘kutzooibingo’. Vaak is het een volle bak, waarbij publiek vanuit verschillende achtergronden elkaar ontmoet. De laatste jaren vormde de Stadskas een verbinding tussen de stad, ons publiek en dat van onze partners. Een bron van verdieping in de donkere maand november in combinatie met mooie horeca en vers gebakken pizza's.

Mees van Rijswijk tijdens De Broeikas in de Stadskas

2. Talentontwikkelingsfestival De Broeikas (11 november) - De Broeikas is een eendaags, multidisciplinair kunstenfestival van en voor jonge (net beginnende) makers in Noord-Nederland en met name Fryslân. Wat broeit er onder de nieuwe lichte kunstenaars, muzikanten, theatermakers, schrijvers en spoken word artiesten? In 2023 was De Broeikas helemaal uitverkocht met een vooral jonge doelgroep. Locaties voor het programma waren de Stadskas en de Westerkerk, daar komen in

de toekomst nog locaties bij. De Broeikas groeit.

3. Festivalweekend (24 t/m 26 november) – Een uitgebreid driedaags (inter)nationaal, interdisciplinair festivalweekend waarin exploreren centraal staat. Binnen het festival is een belangrijke rol weggelegd voor onze eigen literaire producties. We programmeren daarnaast ook actueel en passend programma: van muziek tot theater tot literatuur, alles altijd in het kader van ‘vreemde vormen’. We hebben ruimte voor producties van partners in ons hoofdprogramma, maar ook voor try outs en work-in-progress in bijvoorbeeld de expedities of op kleinere locaties. Elk jaar presenteren we uitwisselingsprojecten met partners als deBuren (Brussel), Wintertuin/De Nieuwe Oost (Nijmegen), FRONTAAL (Rotterdam), Mooie Woorden (Utrecht), Oerol (Terschelling), Motel Mozaïque (Rotterdam), etc.

Daarmee is Explore the North ook een brandpunt en showcase voor professionals en makers uit de sector, omdat er veel nieuw experimenteel werk te zien is en zelfs nog ter plekke wordt ontwikkeld. Omdat wij ‘helemaal’ in Leeuwarden zitten, blijven veel collega’s uit den lande ook slapen, wat altijd bijdraagt aan een positieve ervaring en fijne informele ontmoetingen. Gastvrijheid (waaronder samen feest maken) is erg belangrijk voor duurzame relaties!

Festival Explore the North is ook Station Noord-hub. Dat betekent dat wij in samenwerking met alle Station Noord-partners elk jaar een breed programma van noordelijke talenten presenteren in het festival, gecombineerd met een netwerkprogramma.

b.1. De Stadskas

De Stadskas was dit jaar weer terug op het Oldehoofsterkerkhof, de plek waar hij thuishoort. Dagelijks was in de kas ruimte voor steeds andere partners om hier samen met ons programma te maken voor vele doelgroepen. Ook was er ruimte om een hapje te eten of wat te drinken. Insteek is dat de letterlijk transparante kas een laagdrempelige plek is voor mensen om te bezoeken en om soms de meest vreemde programma’s tegen te komen. Ook dit jaar werkte dat weer heel goed. De vrij toegankelijke activiteiten in de Stadskas werden door 2.770 bezoekers bezocht.

De Stadskas blijkt elk jaar weer erg multifunctioneel te zijn. De kas werd ingezet als theaterzaal, dansclub, bingoal, shop, debatplek en intieme presentatieplek voor van alles en nog wat. Inhoudelijk werkten wij met vele verschillende partners om een veelkleurig beeld te geven van waar deze regio voor staat.

Elke avond of middag kwam er een ander soort publiek naar de Stadskas, met als gemene deler een publiek dat avontuurlijk is en ook wel eens wat anders wil zien of tegenkomen. Hoewel de avonden ‘vrij inloop’ hadden, had het publiek zonder uitzonderingen veel aandacht voor het programma.

Talentontwikkeling in De Stadskas

Binnen de Stadskas was er veel ruimte voor (jonge) talenten. Zo was er een zine-presentatie van de Jonge Schrijvers, een prachtige editie van Hoge Woorden inclusief open mic en stonden wij open voor de Friese dichtwedstrijd van FERS.

Op het gebied van podiumkunsten was de Stadskas een theaterpodium voor het jonge talentenfestival De Broeikas en ook op de avonden van Academie voor Popcultuur en Friesland Pop werden veel jonge talenten uit het noorden uitgenodigd.

Dat maakt dat De Stadskas voor ons een prachtige opmaat en misschien ook wel opstap is naar het festivalweekend waarin net iets verder gevorderd talent een belangrijke plek krijgt. Wij gebruiken deze avonden zelf ook om te scouten voor onze projecten jaarrond.

Curriculum

In principe bieden wij (jonge) makers in samenwerking met vele partners een soort curriculum om zich te ontwikkelen binnen en buiten Leeuwarden. Dat doen wij als Explore the North met ons productiehuis, onze cursussen, festival de Broeikas, partnerschappen in talentontwikkelingstrajecten als Station Noord en Tweespraak – maar ook uitdrukkelijk met het festival, de expedities en in het bijzonder ook de Stadskas. Deze functie van de Stadskas ontwikkelen wij de komende jaren verder door.

b.2. Talentontwikkelingsfestival De Broeikas

De Broeikas is hét multidisciplinaire kunstenfestival van en voor jonge makers in Noord-Nederland en met name Fryslân. Wat broeit er onder de nieuwe lichter kunstenaars, muzikanten, theatermakers, schrijvers en spoken word artiesten? Je ontdekt het op De Broeikas, waar we broeien, zaaien, ontkiemen en oogsten. De Broeikas vond plaats in de Westerkerk en deels in de Stadskas op zaterdag 11 november.

De Broeikas is een warme plek waar jonge Noordelijke cultuurmakers kunnen werken aan nieuwe ideeën, ze werk in ontwikkeling kunnen presenteren, elkaar en het publiek kunnen ontmoeten en in gesprek kunnen gaan met het culturele veld. De Broeikas is een festifestatie: een festival en manifestatie ineen en bestaat uit vier programmalijnen die onderling verbonden zijn. Deze vier lijnen zijn: broeien, zaaien, ontkiemen en oogsten. Deze festifestatie vindt jaarlijks plaats en vormt tevens de eindpresentatie van TWEESPRAAK makers (TWEESPRAAK is een talentontwikkelingstraject voor beginnende Friese makers).

Broeien; is een verdiepingprogramma voor jonge makers. We faciliteren de ontmoeting en organiseren het gesprek met en tussen jonge makers en het veld. Een plek waar jonge makers kennis maken met instellingen, organisaties, initiatieven en de mogelijkheden die ze elkaar kunnen bieden.

Zaaien; een duo jonge makers gaat voorafgaand aan De Broeikas met elkaar aan de slag in een laboratoriumsetting, waarbij ze al experimenterend toewerken naar een kleine presentatie die vertoond zal worden tijdens de festifestatie. Zo krijgt het publiek een exclusieve show te zien op het festival.

Ontkiemen; ruimte voor presentatie van werk voortkomend uit het traject TWEESPRAAK. Tevens biedt het een plek aan try-outs, waarbij jonge makers hun werk kunnen uitproberen voor een publiek. Het gaat hierbij niet uitsluitend om het resultaat, maar juist om het proces.

Oogsten; de plek waar het werk van jonge, gevorderde makers getoond wordt. Waar professionals uit het veld verrast worden door nieuwe makers en nieuwe producties, waaronder de producties van jonge makers uit eerdere lichtingen van TWEESPRAAK.

De kracht van De Broeikas komt voort uit de mogelijkheid om een centrale ontmoetingsplek is voor noordelijke makers te faciliteren. Iets wat in de regio weinig gebeurt momenteel. Ongeacht het

stadium waar de maker zich bevindt, ze worden allen als gelijk gezien. Zo staat een startende maker op hetzelfde podium als de gevestigde maker en ontstaat er een wisselwerking. Uiteraard hangt voor ons het programma van de Broeikas sterk samen met het festivalweekend en de Stadskas. In 2023 was De Broeikas helemaal uitverkocht. Sinds 2023 maakt deze dag voor het eerst deel uit van de festivalperiode van Explore the North én van de organisatie van Explore the North.

b.3. Festivalweekend – de (on)eindigheid van het bestaan

Voor het festivalweekend laten wij ons inhoudelijk altijd inspireren door een thema dat als een accent in ons programma doorwerkt. Dit jaar kwam de inspiratie vanuit de (on)eindigheid van het bestaan. Daarover schreven wij het volgende:

Eeuwenlang al leeft, denkt en werkt de mens met zichzelf als centrum van het bestaan. Het beheersen van de natuur, het beheersen van elkaar en het beheersen van het leven zelf is als basisgegeven in ons DNA gekropen. We hebben taal, economie, wetten en techniek uitgevonden om ons daarbij te helpen. Het inzicht dat wij mensen maar heel kort op aarde zijn en deel uitmaken van iets groters is nog ouder dan ons egocentrisme. Het hoe en waarom was nog grotendeels onbekend, resulterend in geloof en religie. Onze toenemende kennis van de natuur laat zien dat de ons omringende ecosystemen slimmer, complexer en adequater zijn dan we dachten en het collectieve beséf daarvan is iets van de laatste tijd. Natuurbegraafplaatsen zijn in trek, we denken na over onze ecologische voetafdruk, greenwashing is gemeengoed en de overheid lijkt - traag en met veel tegenzin - haar ogen te openen.

Paradoxaal genoeg maken we onszelf anno nu belangrijker dan ooit, niet in de laatste plaats voor onszelf. Mensen willen gezien worden en profileren zich ongeremd op insta of andere brullaria, iedereen heeft het 'recht' zichzelf te zijn en zich maximaal te ontplooiën, iedereen doet ertoe - maak plaats, maak plaats voor het zelf. We rekken op en trekken los voor ons voedsel, onze huizen, ons comfort (en hoe 'eco' we ook zijn, bijna niemand is bereid dát op te geven). Dat een mier geboren wordt, zijn werk doet binnen de gemeenschap en weer sterft zonder dat zijn bestaan is opgemerkt vinden we heel normaal, maar voor ons mensen lijkt dat principe niet te gelden. De dood is voor de meesten van ons, zeker in de Westerse wereld, een grote vrees die koste wat kost uitgesteld moet worden en jong sterven is 'onnatuurlijk'.

Het leven is echter eindig, en oneindig tegelijkertijd want met het eindigen van elk leven ontstaat in de natuurlijke cyclus weer nieuw leven. De mens is niet het centrum van het bestaan. Daar kun je depressief van worden, of fatalistisch, of ronduit panisch, maar het kan ook geruststellend zijn en zelfs bevrijdend. Zo belangrijk ben je niet, het leven gaat zonder jou gewoon door. Prestatiedrang wordt wat minder relevant, de stress lachwekkend, het ego minder groot. Niet dat ego, maar het leven doet ertoe. Vier de schoonheid, vier de kunst, vier de liefde, het leven én de dood, omhels de mensen om je heen en mis ze hartstochtelijk als ze er niet meer zijn. En werk ondertussen aan een betere wereld na jou, want ook dát leven ben jij.

Kunst geeft ons handvatten om het bestaan te kantelen, te kneden en onze verbeeldingskracht om te zetten in positieve of constructieve energie. Tijdens Explore the North 2023 kon je jezelf even vergeten en dein je mee op een (on)eindige stroom van transcendentale inzichten en pure schoonheid. We vierden de (on)eindigheid van het bestaan, staan stil bij vergankelijkheid, stijgen boven onszelf uit en vierden het leven van alles en iedereen.

Dit thema kwam naar voren in onze literaire schrijfoopdrachten en residenties en ook in de keuze voor programma-onderdelen in alle disciplines.

Coby Sey tijdens Festival Explore the North

Interdisciplinair werken – lokaal, nationaal en internationaal

Festival Explore the North biedt natuurlijk een beetje een curieuze mix van stijlen en disciplines binnen het festival. Hoewel letteren en podiumkunsten de basis van het programma vormen, lopen in vele performances genres en disciplines door elkaar. Dat is eigenlijk precies zoals wij het willen hebben en zoals er veel kunst wordt gemaakt. In 2023 zijn wij erin geslaagd veel literaire en talige projecten op originele wijze op het podium te presenteren in een breed programma naast muziek, theater en dans.

Daarbij integreren wij uitdrukkelijk lokaal en noordelijk werk in een (inter)nationale context. Er loopt ongelofelijk veel talent rond in allerlei disciplines in het noorden. Binnen Explore the North is er heel veel ruimte voor deze talenten om zich te presenteren in het hoofdprogramma of bijvoorbeeld binnen de expedities of Stadskas. Overigens is dat talent lang niet alleen jong. Wij proberen daarnaast ruimte te maken voor werk dat nog niet af is, nog in een experimentele fase zit. Ook daarvoor wordt onze context steeds sterker en het publiek begrijpt dit.

Literaire podiumproducties

Als gezegd zoeken wij binnen alle activiteiten van Explore the North naar sterke, nieuwe manieren om literatuur en poëzie op het podium te presenteren. Dat is een lijn die ook altijd door het festival heen loopt. Dat betreft presentaties van onze eigen producties, maar ook vele andere presentaties deels in samenwerking met partners elders in het land.

Eigen producties

Binnen het festival waren veel eigen producties van Explore the North te zien. Wij zien het festival als een belangrijk platform voor het bieden van een staalkaart van waar wij mee bezig zijn.

Dit jaar legden wij een belangrijke focus op het werk van Michelle Samba. Zij presenteerde een vijf werken uit haar serie Hit Me Baby One More Time die zij in 2023 in samenwerking met Motel Mozaïque en Explore the North in het kader van Station Noord ontwikkelde in 2023. Deze vijf indringende performances maakten diepe indruk op de bezoekers van het festival, zij was daarmee de meest besproken artiest van het weekend.

Jaarlijks werken wij ook rond het festival samen met Vlaams-Nederlands huis deBuren uit Brussel voor het programma De Verwonderkamer. Binnen dit project organiseren wij een kennismaking tussen twee Friese en twee Vlaamse jonge schrijvers in de vorm van een residentie en een presentatie op het festival. De geselecteerde schrijvers hebben een voorkeur voor interdisciplinair werken. In 2023 waren dat: Gabriëlle Terpstra en Fardau Nijboer uit Fryslân en Shimanto Reza en Ka(a)te de Jonckheere uit Vlaanderen.

Tijdens hun residentie bogen ze zich onder meer over het planetarium van Eise Esinga (Franeker). Geïnspireerd op deze tot de verbeelding sprekende plek en op ons festivalthema ontwikkelden zij een mooie eigen productie die twee keer te zien was tijdens het festival.

In 2023 werkten wij ook met Wintertuin (Nijmegen) samen voor het residentieproject Dictieland. Ook hier ging het over een residentie, in dit geval van de Fries/Texaanse schrijver Preston Losack en Heleen van Maldegem en Merlijn Huntjens. Deze performance, waarbij het publiek liggend plaatsnam op yogamatjes, werd een groot succes en krijgt een nieuw leven in 2024 met onder meer een presentatie op Wintertuin in Nijmegen.

Wij steunden Nynke Laverman met de totstandkoming van een clubshow op basis van haar succesvolle project Plant. Deze show ging tijdens Explore the North in première in een afgeladen Neushoorn Arena.

Producties, partners en samenwerkingen in de letteren

Wij werken daarnaast veel samen met partners als Wintertuin in Nijmegen, Mooie Woorden in Utrecht en Frontaal in Rotterdam voor het presenteren van producties op het grensvlak van literatuur en podiumkunsten.

Wintertuin presenteerde met ons twee chapbook-schrijvers (Uschi Cop en Steff Geelen), Mooie Woorden (Utrecht) maakte een programma over het feit dat aan alles een eind komt, met Frontaal en nog twee andere partners organiseerden wij de tour Brandgevaar, langs vier steden (Brussel, Rotterdam, Nijmegen en Leeuwarden).

Tenslotte presenteerden wij spannende nieuwe literaire podiumprojecten van aansprekende makers als Tiemen Hiemstra, Mirthe Desmet, Frino en Boyband, de Literaire Boyband.

In samenwerking met Leeuwarden City of Literature haalden wij de Finse schrijver Juhani Karila naar Leeuwarden. Karila was een weekend te gast om onder meer in gesprek te gaan over zijn meesterlijke boek De jacht op het snoekje.

Mooie Woorden met Jasper Albinus op Festival Explore the North

Muziekprogramma

Binnen het muziekprogramma hebben wij diverse stromingen. Er is een focus op muziek en taal of

literatuur, bijvoorbeeld in performances van Wolfskers, Cassandra Onck, Radio Hito, Boyband, De Literaire Boyband, Coby Sey of het geweldige gezelschap Le Cri du Caire rond de Egyptische zanger en spoken word-artiest Abdullah Miniawy. In vele eerdergenoemde projecten komt deze lijn ook tot uiting.

Ook presenteerden wij een mooie laag wat meer experimentele muziek die op Nederlandse podia niet veel te zien is (en al helemaal niet in het noorden). Dat betrof artiesten als Faizal Mostrixx, Maria Horn & Sarah Parkman, Elia Lombardini, Andrea Belfi, Rachika Nayar en Coby Sey.

Voor liefhebbers van goede songwriters en indiepop stonden Odie Leigh (US), Mega Bog (US) en Inger Nordvik (NO) op het programma en stonden sterke Nederlandse makers als Sophie Straat en NAAZ centraal in het festival geprogrammeerd.

Theater en dans

Ook theater en dans krijgen steeds meer een plek binnen het festival. Deels al in vele projecten die al voorbij zijn gekomen. Maar bijvoorbeeld ook in de vorm van een prachtige literaire dansvoorstelling van Gaja Caruso met schrijvers Martin Rombouts en Yvonne Zeegers, een weergalozes performance van danscollectie MAMM, een indrukwekkende solo van de Vlaming Johannes Lievens en een intrigerende work-in-progress van The Last Chapters van het Rotterdamse collectief URLAND met wie wij in de komende jaren meer gaan samenwerken. Ook in de expedities was er veel ruimte voor deze vormen, onder meer in samenwerking met Jeugd Dans Opleiding Fryslân, Antiklimax en Club Nel.

Een van de hoogtepunten van het festival was het project STORMO van het Italiaanse gezelschap Effetto Larsen waarbij 25 (vooraf getrainde) Leeuwarders zich in diverse performances (samen met publiek) voortbewogen als een zwerm vogels.

Talentontwikkeling – Station Noord Hub

Explore the North was voor de tweede keer host voor Station Noord Hub. Explore the North is zowel een festival als een productiehuis en daarmee een plek waar jong talent veelvuldig een podium of ontwikkelmogelijkheid krijgt, zoals ook naar boven kwam in al het bovenstaande. Talent staat in grote zalen, ondergrondse kelders, kleine kerkjes en diverse gevonden ruimtes. Explore the North zet noordelijk talent naast internationale kwaliteit en dat werkt al jaren heel goed en belicht daarbij vooral ook de hoge kwaliteit van de noordelijke kunstenaars.

Een deel van deze voorstellingen was geprogrammeerd in het hoofdprogramma van het festival en een deel speelde zich af in de expedities. Werk dat in het hoofdprogramma stond moest al grotendeels 'af' zijn, terwijl er juist in de kleinschalige expedities veel meer ruimte was voor experiment, voor onderzoek, voor het uittesten van nieuw werk voor een klein publiek.

Binnen de Station Noord Hub was werk te zien van Gaja Caruso, Michelle Samba, Philipp Cahrpit, Antiklimax, Club Nel, JÓRMA, Tom Tieman en Hannegijs Jonker.

Expedities

In samenwerking met A Guide to Leeuwarden organiseren wij tijdens het festivalweekend expedities door de stad waarbij je Leeuwarden leert kennen en je op onvermoede plekken bijzondere performances ziet. Binnen de expedities maken wij steeds spannender keuzes. Waar de expedities in het verleden nog wel eens bedoeld waren om de kunstenaars uit het hoofdprogramma in intieme

setting te presenteren, zijn ze juist nu bedoeld om verrassende maker en projecten in allerlei stadia te presenteren. Niet voor niets waren de expedities een belangrijk deel van de Station Noord Hub. Vreemde vormen krijgen volop de ruimte Dat maakt de expedities voor publiek extra verrassend en voor makers als gezegd juist extra belangrijk. De expedities blijven ook in komende jaren een belangrijke bron van verdieping in het programma. In 2023 gingen zo'n 500 bezoekers op expeditie (en daarmee waren ze uitverkocht).

Lokaal programma, Friese taal

De link met lokale makers en onze eigen omgeving is al vele malen aangestipt. De Friese taal is voor ons uiteraard ook belangrijk. Hoewel wij niet overal een Fries vlaggetje op plakken, zit de taal stevig verweven in ons festivalprogramma. Zo komt dit terug in meertalige producties van Nynke Laverman, ZEA, Hannes Schievink, It Dockumer Lokaeltsje, Ester Eva Damen, de presentatie van de masterclass literaire performance en de bijdrage van Gabriëlle Terpstra in de Verwonderkamer. Daarnaast werd de nieuwe Dichter Fan Fryslân bekend gemaakt bij ons in de Stadskas, was er een deels Friestalige open mic bij Hoge Woorden en waren wij host voor de Friese voordrachtwedstrijd Festival.

Producties Chagall en Bouke Groen

Hoewel de ruimte aanzienlijk beperkter is binnen festival dan binnen productiehuis, proberen wij toch ook steeds te kijken hoe wij ook als (co)producent kunnen bijdragen aan projecten als hier een goede inhoudelijke of praktische reden voor is. Wij zijn daarom (co)producent geworden van de projecten Unlocked van Chagall (in samenwerking met Paradiso Melkweg Productiehuis) en van Project Overtone van Bouke Groen.

Bouke Groen – Project Overtone

Elk gebouw heeft zijn eigen klanken, tonen en geluiden. Klankkunstenaar Bouke Groen heeft voor Noorderzon in Groningen een unieke muzikale compositie gemaakt binnen de ruimtes van het provinciehuis. Hiervoor bracht hij de klank-karakteristieken van drie ruimtes in het gebouw in kaart, met behulp van geluidsmetingen.

De compositie, geschreven door Pelle van Esch en Bouke Groen, werd in de verschillende ruimtes a capella gezongen door Vocaal Ensemble A Capelli. Als publiek bewoog je je samen met het koor door het gebouw waardoor je zo onderdeel van de performance werd.

Project Overtone biedt een intieme ervaring die je meeneemt door het provinciehuis om te ontdekken dat je nooit meer op dezelfde wijze naar een gebouw of ruimte kijkt. Of luistert.

Explore the North is coproducent van het project dat komende jaren ook gaat worden uitgevoerd in samenwerking met Zeeland Nazomer Festival en Rewire in Den Haag (ovb), ook is er een versie in de wijken van Rotterdam-Zuid.

Ontwikkelinstelling

Alle activiteiten van Stichting Explore the North haken meer en meer in elkaar. Steeds meer wordt Explore the North daarmee een ontwikkelinstelling waar het festival een centrale rol in heeft. Het festival is daarbij van groot belang geworden voor noordelijk en (inter)nationaal talent in verschillende stadia van hun ontwikkeling. Dit in combinatie met een sterk internationaal hoofdprogramma is een mooie onderscheidende formule geworden; een ontwikkeling waar wij de komende jaren mee doorgaan.

c. Samenwerken

Voor onze activiteiten werken wij structureel samen met tientallen partners en vrienden vanuit het hele land. We hebben heel hard in dit netwerk geïnvesteerd de afgelopen jaren. Vele partners zijn al benoemd. Daarnaast nemen wij onze verantwoordelijkheid binnen een aantal grotere samenwerkingsverbanden.

De Verenigde Podiumkunstenfestivals, VLAM21, Letteren in Leeuwarden en Kunsten '92

Wij zijn deelnemer aan De Verenigde Podiumkunstenfestivals. Dit is een informeel samenwerkingsverband van meer dan 60 Nederlandse festivals, bedoeld om de positie van de festivals in Nederland te verstevigen. Explore the North-directeur Mark Hospers is jarenlang coördinator geweest van dit landelijke netwerk dat bestaat sinds 2016. Hij is nog steeds onderdeel van de kerngroep.

In 2021 is een soortgelijke samenwerking gestart van festivals en organisaties op het gebied van de letteren, met zo'n 10-15 door het Letterenfonds of Ministerie van OCW ondersteunde instellingen onder de naam VLAM21. Dit samenwerkingsverband wordt gecoördineerd door Femme van den Berg. Zij wordt bijgestaan door een kerngroep bestaande uit Frank Tazelaar (Wintertuin), Monique Dirven (ILFU) en Mark Hospers (Explore the North).

Met VLAM21 spreken wij ook structureel met het Nederlands Letterenfonds en met de Raad voor Cultuur over de ontwikkelingen binnen ons genre. Wat hoog op de agenda staat: de beschikbare financiële middelen voor het (op grotere schaal) produceren van 'literatuur buiten het boek', die niet in verhouding staan tot de middelen voor andere disciplines. VLAM21 heeft ook een traineeship opgezet voor literaire programmamakers. Het traineeship duurt een jaar en omvat een uitgebreid programma in de vorm van workshops voor mid-careers en een traineeship voor talentvolle beginners. In 2023 is de pilot voor dit traject gestart bij ILFU in Utrecht, Wintertuin in Nijmegen en bij Explore the North in Leeuwarden.

Explore the North is onderdeel van een overleg van letterenpartners in Leeuwarden (Letteren in Leeuwarden) waarin wij agenda en projecten met elkaar afstemmen. Partners zijn ook Leeuwarden City of Literature, dBieb, Fers, Tresoar, Boekhandel van der Velde en Fries literair magazine Ensafh.

Wij zijn lid van Kunsten '92. Dit is een organisatie die de belangen van de culturele sector in Nederland met verve behartigt.

Tenslotte is algemeen directeur Mark Hospers in 2025 en 2026 door het Fonds Podiumkunsten geselecteerd als Nederlandse fellow voor ISPA International Society for the Performing Arts.

Fryslân in ontwikkeling

Na Leeuwarden als Culturele Hoofdstad in 2018 is er een steviger infrastructuur ontstaan voor kunst in deze provincie. Samen met partners uit het noorden geven wij dit een vervolg door te werken aan mogelijkheden voor talent (zowel artistiek als organisatorisch) in de podiumkunsten en aan nieuwe plannen over hoe publieksofbouw voor uitdagender aanbod kan worden opgebouwd. Met New Noardic Wave, Tryater, VHDG, Keunstwurk, De Popfabryk en LF2028 en vele andere initiatieven werken wij aan een betere omgeving voor interdisciplinaire talenten in de vorm van het Kultuer

Kollektief.

Partners

In 2023 werkten wij binnen Stichting Explore the North o.a. samen met de volgende partners:

Station Noord | Oerol | De Westerkerk | Meeuw Jonge Theatermakers | De Popfabryk | De Harmonie | PAFFF | Zaal 3 van het Nationale Theater | Neushoorn | Boekhandel van der Velde | Poetry Circle/NOWHERE | Wintertuin/De Nieuwe Oost | We the North | Arcadia | #nieuwstukken | Motel Mozaïque | Kultuer Kollektief | Dichter bij Leeuwarden | Vlaams-Nederlands Huis deBuren | dBieb | Tryater | Leeuwarden UNESCO City of Literature | Stichting Uit in Leeuwarden | Ahilan Ratnamohan/LOD | De Parade | De Poezieboys | Chemistry Publishing | dBieb | Friesland Pop | Klup de Dag | Kutzooibingo | GLITCH | Klup de Dag | Kinderboekenwinkel De Toverlantaarn | Academie voor Popcultuur | De Linkse Mannen | Effetto Larsen | A Guide to Leeuwarden | Frontaal | Mooie Woorden | Excite | ZEA | Tresoar | Bouke Groen/Stichting Overtone | Verno | Visie Events ... en vele anderen!

3. Publiek & Marketing

Festival

In de afgelopen jaren hebben wij een almaar groter wordende schil van mensen opgebouwd rond al die activiteiten. Dit zijn deels deelnemers of kunstenaars die eigenlijk gelijk ook het eerste publiek vormen voor onze (en elkaars) activiteiten. Dit publiek kwam absoluut ook naar het festival. Deels als optredend artiest, als vrijwilliger, maar ook als bezoekers.

Samenstelling en loyaliteit publiek lokaal

Het merendeel van de festivalbezoekers komt uit Leeuwarden of vele plekken verspreid over Fryslân (zo'n 75 procent). Daarnaast komt een deel uit Groningen (10 procent), aangevuld met bezoekers uit andere steden/provincies door het land zoals Amsterdam, Utrecht, Arnhem en Zwolle (15 procent). Zo'n 59 procent van de bezoekers is jonger dan 45 jaar en zo'n 27 procent jonger dan 30 jaar. Dat maakt dat elke leeftijdscategorie goed vertegenwoordigd is en dat de mix qua leeftijden geleidelijk verdeeld is. Jong en oud zitten (of dansen) naast elkaar bij de shows.

Feest in de Stadskas

Indeling op leeftijd

10 - 17 jaar - 1%
18 - 29 jaar - 26%
30 - 44 jaar - 32%
45 - 54 jaar - 17%
55 - 64 jaar - 15%
65+ - 9%

Bij de vraag naar een cijferbeoordeling (van 1 tot 10) van de laatste editie van het festival scoorde het festival in 2023 gemiddeld een 8,1. Met 8 als meest gegeven cijfer. 72 procent van de bezoekers komt zeker een volgende editie terug, 22 procent keert in principe wel terug maar laat het afhangen van het programma, 6 procent procent is er nog niet over uit. Dat maakt dat 94 procent van de bezoekers in principe wil terugkeren. Meer dan 60 procent van de festivalbezoekers is ook bekend met onze andere activiteiten en wij zien daarin meer en meer overlap van bezoekers die ook bijvoorbeeld Hoge Woorden bezoeken of een project op Oerol. Het creëren van deze overlap tussen onze activiteiten heeft onze focus in de komende periode, want dat maakt ook het festival sterker verankerd.

Het merendeel van de bezoekers komt uit Leeuwarden. Uit het kaartverkoopsysteem is te halen dat zo'n driekwart van de bezoekers uit Leeuwarden en Fryslân afkomstig is. Daarnaast komt de grootste groep uit Groningen (12,43 procent), aangevuld met bezoekers uit andere steden/provincies door het land zoals Amsterdam, Utrecht, Arnhem en Zwolle.

Deze indeling laat zien dat Explore the North een mooi gemengd publiek heeft waarin alle leeftijden sterk vertegenwoordigd zijn. Jong en oud zitten (of dansen) naast elkaar bij de shows.

Direct na het festival stuurden wij een publieksenquête uit. Deze werd door 147 mensen ingevuld. Daar kwamen nog de volgende interessante gegevens uit.

- Steeds meer festivalbezoekers (63 procent) zien en benoemen de connectie met andere Explore the North-projecten als Hoge Woorden of LORCA op Oerol.
- Een groot deel van de bezoekers vond de ticketprijzen goedkoop (21 procent) of precies goed (56 procent), wat maakt dat wij in de komende jaren nog verder experimenteren met het Pay what you can-principe
- Voornaamste redenen voor een bezoek aan Explore the North zijn (1) programma, (2) de sfeer, (3) de locaties
- 25 procent bezocht het festival voor het eerst, 49 procent bezocht het festival 2 tot 4 keer eerder, 26 procent bezocht het festival maar liefst 5 tot 9 keer (waarvan 7 procent alle 9 edities heeft bezocht). Veel trouw publiek, maar ook een gezonde aanwas.
- 75 procent kende de gepresenteerde artiesten helemaal niet of het grootste deel niet (net als in 2022). Dat zegt veel over de avontuurlijkheid van het publiek.
- 70 procent heeft gebruik gemaakt van de Timesquare app voor programma en blokkenschema (dat was nog 55 procent in 2022)

Ook vroegen wij de respondenten om hun favoriete shows uit het festivalweekend te noemen. Wat opvalt uit de reacties is dat vrijwel alle programmaonderdelen worden genoemd, wat veel zegt over de brede interesse van het publiek en de kwaliteit van het aanbod. De volgende top 10 kwam eruit, met op nummer 1 de expedities waarin uiteraard alle disciplines samenkwamen. Bemoedigend is ook weer de aanwezigheid van eigen (co)producties als PLANT, bloom sessions van Nynke Laverman en What's Up van Michelle Samba in deze lijst.

1. Expedities
2. Collectief MAMM
3. Nynke Laverman – PLANT, bloom sessions
4. Sophie Straat

5. Le Cri du Caire
6. URLAND – The Last Chapters (work-in-progress)
7. Effetto Larsen - STORMO
8. NAAZ
9. Michelle Samba – What’s Up
10. Elia Lombardini

Ook vroegen wij de respondenten waarom ze zich thuisvoelen op het festival. Een greep uit de reacties. Bij Explore the North voel ik mij thuis omdat:

“Uitdagende kleinschalige verrassende en vervreemdende programma's”

“Iedereen welkom is, breed publiek”

“Het is in mijn stad. Ik zie de alternatieve en creatieve kant van Leeuwarden weer duidelijk maar voren komen”

“Het in mijn eigen omgeving plaatsvindt en het laagdrempelig is..”

“De schaal en de diversiteit aan voorstellingen precies goed is”

“Het heerlijk 'klein' en overzichtelijk is, geweldige gemoedelijke sfeer, een onontdekt pareltje!”

“Het allemaal even anders is dan wat ik normaal zie”

Leerpunten uit publieksonderzoek

Uiteraard valt er ook veel te leren uit het onderzoek. Zo wordt ons verzocht om het omvangrijke programma toch wat duidelijker te presenteren op de website en in het programmaboekje. Ook wordt opgemerkt dat de expedities niet twee dagen dezelfde locaties zouden moeten hebben. De zondag was qua programmering niet helemaal in balans met teveel mooie namen tegelijk, zo wordt ook benoemd (en dat hebben wij zelf ook opgemerkt).

Marketingcampagne

In 2023 hebben wij op het festival en op de stadskas uitgebreide campagnes gevoerd via online en offline kanalen (die laatste vooral in het noorden). Daarbij hebben wij onder andere door prijsdifferentiatie (o.a. via kortingscodes) op tickets ook allerlei specifieke doelgroepen benaderd, onder andere de doelgroepen die rond ons productiehuis hangen of die horen bij de partners in de Stadskas. Er zijn veel codes verzilverd en veel jongerentickets verkocht. Uit het publieksonderzoek blijkt dat het grootste deel de toegangsprijs prima vindt, een deel vindt het te laag, maar ook een deel te hoog. Met name het deel dat het te hoog vindt is jonger en dat deel proberen wij op andere wijze te bereiken. Wij willen voor dit festival met zoveel verschillende publieksgroepen meer en meer toe naar een systeem dat iedereen betaald wat hij of zijn kan betalen. Doelgroepbenadering is daarin de sleutel en daar gaan wij komende jaren verder mee aan de slag.

Publiciteit in 2023

Volgers Facebook | 4.619

Volgers Twitter | 1.553

Volgers Instagram | 3.286

Threads | 230

Aantal unieke bezoeken website (gebruikers) | 30.016

Aantal bezoeken website | 44.271

Aantal exemplaren programmaboekje festival | 7.500

Professioneel publiek

Explore the North staat meer en meer op de agenda van professionele bezoekers. Zo reizen veel van onze collega's van de landelijke literatuurfestivals af naar het noorden, net als andere festival- en andere cultuurcollega's. Onder andere vanwege de Station Noord Hub komt ook een groot deel van de noordelijke podiumkunstensector samen op Explore the North, wat de makers ook een almaar belangrijker platform biedt. Uiteraard proberen wij dit deel in de komende jaren verder te versterken.

Educatie

Naast onze diverse cursussen en workshops (Jonge Schrijvers, Poetry Circle, de masterclasses voordracht, etc.) werken wij op verschillende manieren samen met opleidingen. Zo organiseren wij bezoekersprogramma's en workshops met de leerlingen van bijvoorbeeld Meeuw Jonge Theatermakers en Jeugd Dans Opleiding Fryslân. We werken lokaal op vele manieren samen met de Academie voor Popcultuur en NHL Stenden, waar veel makers en personeelsleden vandaan komen. Zo hosten wij de Kultuer Karavaan, een bijeenkomst waarbij alle eerstejaars van de lokale kunstopleidingen op locatie kennismaken met het veld. Festival Explore the North is een ontmoetingsplek voor noordelijke cultuureducatieprofessionals (KRAAK) en een podium voor onderwijsinitiatieven als de Friese voordrachtswedstrijd Ferstival en de jaarlijkse Afstudeerprijs van de schrijfopleidingen in Nederland en Vlaanderen.

Explore the North in de media

Explore the North is veel onder de aandacht geweest in met name de lokale media. Leeuwarder Courant, Dagblad van het Noorden, Friesch Dagblad, Omrop Fryslân, De Moanne, Omroep LEO, 3VOOR12, Tzum etc. Dit betrof ook vaak grote (voor)verhalen over het festival. De landelijke media waren wederom nog wat moeilijker te bereiken (sowieso op deze plek in het land), dit is wel een groot aandachtspunt voor ons in het komende jaar. Al was er wel veel ruimte op de Theaterkrant en bijvoorbeeld op NPO Radio. Overigens is de landelijke media-aandacht voor de projecten in het productiehuis – in het bijzonder LORCA van Joost Oomen & De Poezieboys – dan weer overweldigend. Het is daarom voor ons van belang om zichtbaar te zijn op de grote landelijke podia waar 'iedereen' zich verzamelt. Wij brengen de signatuur Explore the North in die zin graag naar de mensen toe. Wat ook weer enorm afstraalt op ons eigen festival.

Productiehuis

Hierboven schetsen wij een lokale situatie, maar een deel van ons publiek buiten het festival zit verspreid over het gehele land, of is deels internationaal. Publieksbereik voor onze programma's hangt erg af van het profiel van de presenterende of co-producerende partner en van de plek die ons aanbod inneemt in het programma. Voor grote theaterfestivals als Noorderzon, De Parade en Oerol brengen wij bijvoorbeeld een grote dosis poëzie naar het hoofdprogramma, waardoor nieuwe bezoekers in aanraking komen met experimentele poëzie. En weer heel anders: we spelen voorstellingen met tours in kerkjes en dorpshuizen overal in Fryslân of op grote en kleine podia op andere plekken in Europa. Juist doordat wij circuitoverstijgend werken, openen we een nieuwe wereld

voor de letteren. Zo boren we nieuw publiek aan dat eigenlijk helemaal niet wist dat experimentele poëzie over vruchtjes eten zo ontroerend en inspirerend kan zijn. Door op deze manier te werken aan een landelijk signatuur voor Explore the North spelen wij ook het festival beter in de kijker.

Lees- en schrijfplezier

In het verlengde van wat wij hierboven schreven, zien we dat het aanwakkeren van leesplezier bij (jonge) mensen wordt versterkt door het performen van literair werk. De auteurs die we zien optreden zijn groot voorvechters van het geschreven woord. Het optreden is echter niet iets voor 'erbij', maar een wezenlijk onderdeel van hun praktijk en simpelweg een andere artistieke uitingsvorm. Het is een genre waar de boodschap van leesplezier vanaf spat.

Joost Oomen & Kruidkoek – LORCA op Oerol

Deze boodschap uiten de betreffende – en niet zelden mediagenieke – makers dan ook tijdens interviews rond hun werk. Tijdens radio- en televisieoptredens, hun deelname aan programma's als De Slimste Mens, op sociale media en niet in de laatste plaats tijdens hun optredens op de podia. Zeker bij de (juiste) podia zien we over het algemeen erg jong publiek voor literatuur. De Poezieboys spelen voor ademloze zalen met piepjonge poëzieliefhebbers en verkopen daarbij honderden bundels van de experimentele dode dichter Daniil Charms. Als Joost Oomen op het festival in Leeuwarden staat, dan komt daar inmiddels standaard ook jong publiek op af dat zijn bundels en boeken verslindt en soms zelf ook aan het schrijven (en performen) slaat.

Juist in die combinatie zit in onze kleine sector een grote kans, want geen dichter verkoopt 9.000 dichtbundels in Nederland. Maar: Joost Oomen en de Poezieboys verspreiden onder dat aantal mensen een zomer lang het plezier van het lezen, door ze poëzie te laten horen en beleven op de festivals. In Leeuwarden merken we zelfs dat steeds meer jonge mensen ook zelf willen schrijven, op

papier en wederom voor het podium. Voor deze aspirerend schrijvers proberen wij voorbeelden te creëren in Joost Oomen en bijvoorbeeld Marrit Jellema (spoken word). Enthousiastelingen faciliteren we vervolgens met de Jonge Schrijvers of Poetry Circle 058. Bezoekers worden lezers, lezers worden schrijvers, schrijvers worden makers (of andersom). En in alle stadia van hun loopbaan zijn deze makers te zien bij Festival Explore the North.

4. Bestuur en organisatie

Het vierkoppige bestuur van Stichting Explore the North is onbezoldigd. Het bestuur delegeert taken aan de algemeen directeur: Mark Hospers. Deze taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in een directiereglement. Bestuur en directie hebben jaarrond een fijne dynamiek waarbij er veel ruimte is om op een prettige wijze te sparren binnen én buiten de vastgelegde vergadercyclus. Het is mede daardoor dat de stichting zich in toch aanzienlijke vaart op alle nodige vlakken heeft kunnen ontwikkelen. Wij volgen uiteraard de aanbevelingen van de code cultural governance. Het bestuur doet regelmatig een zelfevaluatie, in 2024 is er weer een gepland. Het bestuur evalueert sowieso tijdens elke vergadering het eigen functioneren.

Eventuele nevenactiviteiten van bestuur en directie worden in alle bestuursvergaderingen besproken. Wanneer er zich binnen het bestuur een situatie van mogelijke belangenverstremming voordoet, wordt de aard van deze relatie besproken in het gehele bestuur, zodat dit niet leidt tot situaties waarbij verantwoordelijkheden onduidelijk worden. Mocht er een bestuursbesluit nodig zijn in een dergelijke situatie, dan onthoudt het betreffende lid zich van stemming. Er heeft zich in de huidige periode niet een dergelijke situatie voorgedaan. Er hebben ook geen transacties plaatsgevonden tussen leden van het bestuur en de stichting tegen niet-zakelijke condities.

In 2021 is Stichting Explore the North werkgever geworden. Het bestuur heeft daarbij samen met de directie de contouren van een salarishuis vastgesteld en daarmee wordt – volgens plan – een nieuwe fase in het bestaan van de stichting ingeluid.

Explore the North heeft een ANBI-status.

Bestuurssamenstelling en rooster van aftreden

Marelle van Rongen

(directeur Toneelschuur en Toneelschuur Producties Haarlem) Voorzitter 01-07-2024 (2^e termijn)
– in verband met soepele overdracht verlengd tot 1-10-2024

Erik Vriesen

(partner Eshuis Registeraccountants) Penningmeester 19-04-2024 (2^e termijn)
– in verband met soepele overdracht verlengd tot 1-10-2024

Mohamed Yusuf Boss

(directeur en artistiek leider X Yusuf Boss) Algemeen lid 07-03-2026 (1^e termijn)

Sjoerd Feitsma

(directeur Platform ACCT) Algemeen lid 07-03-2026 (1^e termijn)

Het bestuur vergaderde in 2023 vijf keer op: 23 februari, 11 april, 10 juli, 25 september en 18 december. Daarbij wordt een jaarcyclus gehanteerd die past bij de dynamiek van de organisatie en activiteiten binnen de stichting. Er werd een buiten de cyclus een vergadering ingelast om te spreken over de ontwikkelingen rond De Westerkerk.

Organisatie

Fair practice en team

Sinds 2021 hebben wij grote stappen kunnen zetten in de ontwikkeling van de organisatie. Bestuur en directie hebben een plan ontwikkeld om stap voor stap verder te professionaliseren, dit ingegeven door het feit dat Explore the North sinds 2021 is opgenomen in diverse meerjarige regelingen lokaal en landelijk.

In 2023 waren er twee mensen in loondienst bij de stichting (samen 1,6 FTE). In de komende jaren breiden wij deze vaste kern uit passend bij het loongebouw dat hoort bij een brede ontwikkelinstelling. Per 1 januari 2024 betreft dit 5 personen (voor 4,0 FTE). Wij hanteren daarbij de CAO podia en festivals. Ook voor ZZP'ers hanteren wij de CAO en bijbehorend opslagpercentage. Begin 2024 wordt de organisatie opnieuw ingericht met een transparante structuur gebaseerd op de pijlers: productiehuis, Westerkerk en festival en bijbehorende ondersteunende afdelingen.

Wij werken met een jong zelflerend team van noorderlingen tussen de 22 en 45 jaar. Bijna iedereen is deels in huis opgeleid en woonachtig in Fryslân of het noorden. Wij zien de opleiding (en doorstroom) van lokale professionals als een belangrijke opdracht aan onszelf voor het behouden van een duurzame lokale sector. Er is ruimte voor stages op verschillende plekken binnen de organisatie en wij bieden een traineeship voor literaire programmamakers. Waar in de huidige periode de focus lag op het toepassen van fair pay in alle lagen van de organisatie en het verduurzamen van het team door invoering van een loongebouw, zal de komende jaren (en vooral al in 2024) de focus liggen op het uitbreiden van mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling van medewerkers, het verder bevorderen van werkplezier door een focus op evenwicht tussen werk en vrije tijd en sociale veiligheid op de werkvloer. Via de Verenigde Podiumkunstenfestivals zijn wij aangesloten bij meldpunt mores.online en als letterensector hebben wij de intentie om in 2024 een gezamenlijke vertrouwenspersoon aan te stellen.

Voor het festival en de Stadskas – maar ook jaarrond in de Westerkerk – werken wij met een zeer diverse groep van zo'n 70-100 vrijwilligers (van tieners tot gepensioneerden, van nieuwkomers tot cultureel ondernemers in de dop).

In 2023 liep Paulus de Wit stage bij de afdeling programmaproductie.

Honorering kunstenaars

Sinds 2021 hebben wij met VLAM21 grote stappen gezet in het vormgeven van het gesprek rond fair practice en het uitvoering geven aan nieuw gedeeld beleid. Bij schrijven van dit plan legt onze sector in samenwerking met de ketentafel van Platform ACCT de laatste hand aan een gedeelde honoreringsrichtlijn voor de letteren en voor auteurs. Dat helpt ons (naast onze CAO) om meer en meer transparant te worden als instelling en als sector over beloning.

Wij werken met kunstenaars uit diverse disciplines. Opmerkelijk waren tot voor kort de verschillen binnen de praktijk van theatermakers, schrijvers en muzikanten. Als er bijvoorbeeld al normbedragen waren, dan lagen ze ver van elkaar. Wij trekken zoveel mogelijk één lijn voor makers binnen alle disciplines, waarbij wij kijken naar de nieuwe richtlijnen vanuit de ketentafel, maar ook naar standaardtarieven bij LIRA, de Schrijverscentrale, SENA en NORMA. Daarbij is het belangrijk om als organisatie solidair te zijn tussen verschillende disciplines, maar ook bijvoorbeeld om oog te hebben

voor het verschil tussen een medewerker met vaste aanstelling voor wie alle uren al betaald worden en een kunstenaar die als ZZP'er een eigen zaak runt. En om dit verschil voor de start van een samenwerking te benoemen en om vooraf bijvoorbeeld afspraken te maken over tijdsinzet en betaling. Wij doen dat door bijvoorbeeld - ook zonder te weten of er een project gerealiseerd gaat worden - wel een startbijdrage voor de makers beschikbaar te stellen.

Fair practice en fair pay zijn natuurlijk ook een collectieve aangelegenheid. Soms stappen wij niet in als partner in een project met andere partners, omdat wij zien dat een project qua bedrijfsvoering niet op orde is. Soms wijzen wij partners op het gebrek aan honoraria voor artiesten in een begroting. Soms moeten wij een project ontraden omdat fair pay een utopie blijkt te worden en soms is het gewoon niet anders en is de organisatie waar wij mee werken ook een startup, waardoor een eigen tijdsinvestering van de maker een onontbeerlijk risico is. Transparantie vooraf over hoe wij instappen is ook hier weer essentieel.

Dictieland op Festival Explore the North

Samenvatting Governance Code Cultuur 2023

* Startsituatie – bestuur is qua samenstelling op peil, maar mist nog een vijfde lid. Het bestuur werkt met een jaarcyclus passend bij de dynamiek van een organisatie die jaarrond werkt. De organisatie heeft een stevige ontwikkeling doorgemaakt in het laatste coronajaar 2022 en staat er per 1 januari 2023 veel beter voor dan een jaar eerder. Er kan verder ontwikkeld worden en dat moet ook, want 2023 zou een zeer ambitieus jaar worden met veel nieuwe activiteiten en mensen.

* Doelstelling verslagjaar – organisatie stabiliseren na 2022 en zorgen dat de algemeen directeur goed ondersteund wordt om de organisatie en activiteiten vorm te geven in een snel professionaliserende omgeving.

* Ontwikkelingen verslagjaar – organisatie wordt stevig uitgebreid met sterke nieuwe ZZP'ers op alle benodigde posten. Daarmee wordt een start gemaakt met een nieuwe structuur waarbij de organisatie bestaat uit de drie pijlers: festival, productiehuis en Westerkerk. Hiervoor wordt ook eind 2023 het besluit genomen de organisatie in loondienst te laten groeien.

* Stand van zaken en vooruitblik 2024 en 2025 – In de loop van 2024 komt er een aanzienlijke bestuurswissel aan waarbij een aantal bestuurders van het eerste uur na een tweede termijn vertrekt. Om deze overgang en intake soepel te laten verlopen is de termijn voor de huidige voorzitter en penningmeester verlengd tot 1 oktober 2024. Bij start van 2025 heeft Explore the North een bestuur van vijf mensen waarvan drie nieuw. Hiervoor zijn profielen opgesteld. Ook wordt in de loop van 2024 een gesprek over omvorming naar een RvT-model opgestart, passend bij de fase waarin onze instelling zich bevindt. Uiteraard is voor de ontwikkeling van de organisatie de uitslag van de meerjarige subsidierondes bepalend.

Samenvatting Fair Practice Code 2023

* Startsituatie – in 2021 en 2022 – de eerste jaren van Explore the North in meerjarige regelingen – is een mooie start gemaakt met salarishuis en met intentie om fair pay toe te passen voor organisatie en kunstenaars. Juist door die meerjarige zekerheid veranderde Explore the North van startup tot meer vaste waarde met bijbehorende doelstellingen in de omgang met personeel en artiesten.

* Doelstelling verslagjaar – in 2023 was de doelstelling meer mensen in vaste dienst te nemen. Om organisatiebreed (organisatie en kunstenaars) in te zetten om een steeds transparantere en meer heldere beloningsstructuur. Fair Practice onderdeel laten zijn van DNA van organisatie.

* Ontwikkelingen verslagjaar – dat is grotendeels gelukt al komen de nieuwe mensen pas vanaf 1 januari 2024 in dienst. Voor alle ZZP'ers hanteren wij in 2023 de CAO plus de opslag van 50%. Daarbij zijn wij landelijke en lokaal, direct en indirect onderdeel van initiatieven die zich bezighouden met een betere positie van werkenden binnen de sector. Binnen de organisatie zelf wordt bij elke keuze de vraag gesteld of de afspraak wel eerlijk tot stand komt. Daarmee ligt dit onderwerp niet alleen bij management, maar juist ook organisatiebreed. Daarbij trekken wij in uitvoering alle disciplines gelijk, waardoor voor vanuit de popcultuur nogal eens verrast wordt gereageerd op de relatief hoge dagprijen die zij per persoon mogen factureren.

* Stand van zaken en vooruitblik 2024 en 2025 – wij beginnen 2024 met vijf personen in loondienst voor totaal 4 FTE en daarmee zetten wij een enorme stap in onze ontwikkeling. Binnen alle disciplines die Explore the North vertegenwoordigd zijn er gesprekken over fair practice en wij passen ons in komende jaren aan aan de uitkomsten. In 2024 komt onze focus ook wat minder te liggen op fair pay (wat de eerste behoefte was op dit vlak), maar wat meer op fair practice in brede zin. Het moet fijn zijn om met ons te werken en betaling is daar slechts een onderdeel van. Daarbij gaat het vooral om het verder ontwikkelen van protocollen rond bijvoorbeeld sociale veiligheid.

Duurzaamheid

Zoals voor veel festivals en podia is duurzaamheid een aandachtspunt voor ons. Dat uit zich op verschillende manieren. Wij werken zoveel mogelijk met lokale ondernemers, drukken op gerecycled papier, serveren vegetarische producten, proberen zoveel mogelijk samen te werken met partners voor het presenteren van programma van ver (zodat er niet wordt gevlogen voor een enkele show) en ook met leveranciers kijken wij naar het zo duurzaam mogelijk produceren van ons festival. In de komende jaren wordt duurzaamheid een centraler onderdeel van onze planvorming. Dat gaat in samenhang met de structurele ingebruikname van de Westerkerk, waarvoor in samenspraak met de Gemeente Leeuwarden diverse maatregelen moeten worden getroffen. Met een jong team als dat

van Explore the North zit duurzaamheid al goed in het DNA van de organisatie. Bij start van de periode 2025-2028 ligt er een plan.

5. Diversiteit & inclusie

Diversiteit zit in de kern van wat wij doen. In een provincie die helaas ook bekend staat om de term blokkeerfriezen, laten wij een duidelijk ander geluid horen. De vier P's uit de code zijn ook onze P's: programma, publiek, personeel en partners.

Programma

In ons (inter)nationale programma laten wij stemmen en talen horen die doorgaans niet in Fryslân te horen zijn. Alle talen zijn gelijk en de zeggingskracht en kwaliteit van een uiting gaan vóór de taal waarin het gezegd wordt. Dat maakt Explore the North een erg inclusieve omgeving die qua programmakeuzes en partnerschappen met makers ook zeer bewust ingaat tegen de heersende, vrij homogene, culturele stromingen in deze omgeving. Dat schuurt. Wij krijgen vanuit de traditionele hoek commentaar over onze benadering van Fries in het programma (omdat we het werken in deze taal niet afdwingen): een ontwikkeling die wij aangrijpen om het gesprek aan te gaan over de toekomst van het Fries in een diverser wordende samenleving. We hebben inmiddels ervaren dat we, juist door alle ruimte te geven aan het individu, de liefde voor de eigen roots (welke dat ook zijn) aanwakkeren. Ook de Friese.

STORMO van Effeno Larsen op Festival Explore the North

Publiek

'Een breder publiek bereik je niet door een cultuur van kunstbeleving op te leggen, maar door van onderop aan nieuwe culturen te bouwen. Kunst kan daar een belangrijke rol in spelen, maar dat vereist een andere positionering en daarmee een andere rolverdeling van de betrokken partijen, die van de overheid inclus. Een kunstproject dat een mogelijk nieuwe rolverdeling laat zien, is Pidgin X.'

Citaat uit het artikel 'En waar is het theater?' van wetenschapper Hanka Otte over ons project Pidgin X in Boekman Cahier.

Van onderop bouwen aan nieuwe culturen, door middel van kunst. In deze nieuwe periode willen wij daar, mede geïnspireerd door de impact van ons project Pidgin X, nog verder in gaan. In de Westerkerk gaan maandelijks activiteiten organiseren waarbij de minder zichtbare groepen in Leeuwarden en Fryslân zichtbaar der worden. Door ervaringen te delen in de vorm van voedsel, taal, kunst en cultuur. Het productiehuisproject Pidgin X van Ahilan Ratnamohan – over de democratisering van onze taal in een bepaalde stad – sluit daar bijvoorbeeld mooi op aan.

Wij betrekken ook de lokale bevolking en omgeving bij onze eigen producties. Wij maken het alledaagse literair in allerlei projecten, waardoor bewoners van Fryslân (zeker niet de usual suspects) zelf onderwerp zijn van onze programma's.

Wij zetten ons in om nieuwkomers te betrekken bij onze activiteiten en werken daarvoor onder andere met Onze Familie in Leeuwarden, waar ook een aantal vaste vrijwilligers vandaan komt. We houden bij de productie en communicatie rekening met een zo groot mogelijke toegankelijkheid van onze activiteiten voor mindervaliden en werken in de komende jaren steeds meer met focusgroepen om ons hierbij te ondersteunen. Een belangrijk aandachtspunt van ons is het trekken van een cultureel diverser publiek, met als startpunt de Westerkerk en onze festivalperiode. Want hoewel we in de programmering veel kleuren, talen en culturen laten zien, spiegelt zich dat nog onvoldoende in het publiek. Dit is tekenend voor cultureel Fryslân, maar wij willen daar per se een verschil in gaan maken. Dat doen we door programma's te ontwikkelen als Pidgin X, waar vele mensen en culturen uit Leeuwarden bij betrokken waren en door inclusievere samenwerkingen aan te gaan met partners.

Binnen onze festivalperiode is een meer diverse weergave te zien van onze samenleving dan hoe Fryslân bekend staat. De Stadskas tijdens de festivalperiode, maar ook jaarrond in de Westerkerk is er een geweldige basis om een diverser publiek aan te spreken. De Stadskas en de Westerkerk zijn de plekken waar de wethouder economische zaken met ons de 'dag van de ondernemer' organiseert, waar collectieven als FFataal (meer vrouwen op het podium) en Glitch (staan voor een veilige queer-community) ruimte krijgen, waar ARCADIA een internationaal netwerk van culturele hoofdsteden host of waar we een avond voor jongeren en verkiezingen organiseren en waar culturele projecten voor ouderen kunnen worden ontplooid. Mensen zijn en mensen zien.

Personeel

Binnen het bestuur en de organisatie van Explore the North zijn diversiteit en inclusie een belangrijke focus. Binnen ons bestuur hebben wij hiervoor nieuwe profielen gemaakt. Binnen onze organisatie is de genderdiversiteit goed gewaarborgd. De focus in de komende jaren ligt op het betrekken van meer mensen van niet-Westerse afkomst bij onze organisatie (kunstenaars, organisatoren, vrijwilligers) en ook van andere opleidingsniveaus dan HBO/WO. Tegelijkertijd ligt de focus op de ontwikkeling van het Fries als minderheidstaal en het vangen van de Friese identiteit in innovatieve projecten. Wij willen niet alleen over mensen of groepen praten, maar ze aan tafel hebben. De toevoeging van de Westerkerk aan onze faciliteiten biedt ons in de komende jaren enorme kansen om een brede laag medewerkers en vrijwilligers aan ons te binden. Want dat is waar wij willen en denken te kunnen staan: midden in de samenleving. Zelfs (of juist) met dat vreemde programma van ons.

Partners

Binnen de sector zijn diversiteit & inclusie gelukkig belangrijke thema's. Dat zorgt ervoor dat we gezamenlijk keuzes maken en een balans vinden. We houden elkaar scherp. Inhoudelijk is het intensief werken met partners juist wat Explore the North een diverse en inclusieve structuur maakt, zie bijvoorbeeld de belangrijke rol van de partners voor de Stadskas. Bij inhoudelijke partners die hier minder de focus op hebben, proberen wij dit als onderwerp van gesprek aan te wakkeren. Wij werken voor de totstandkoming van onze activiteiten ook buiten Leeuwarden samen met vele partners in alle soorten en maten in vele circuits. De selectie van partners en makers is ook erg gebaseerd op het creëren van een grote diversiteit in geografie en publiek voor onze activiteiten.

Samenvatting Code Diversiteit & Inclusie

* Startsituatie – In 2022 is er veel programma ontwikkeld voor vele doelgroepen. Juist het veelkleurige karakter van het programma in The Sessions, De Stadskas en De Westerkerk zorgde dat er veel nieuwe mensen (jaarrond) betrokken zijn geraakt bij onze activiteiten.

* Doelstelling verslagjaar – Verdere ontwikkeling van programma en publiek in jaarrond-programmering, producties verspreid over het land en natuurlijk de festivalperiode inclusief Stadskas, Broeikas. Het meer werken met externe curatoren. Aanscherping vrijwilligersbeleid op een jaarrond werking.

* Ontwikkelingen verslagjaar – In 2023 hebben wij heel veel presentatiemomenten gehad en daarbij hebben wij binnen verschillende projecten veel samengewerkt met externe curatoren en partners die een eigen focus aanbrachten binnen ons programma en dat resulteerde ook in andere mensen over de vloer. Projecten als Hoge Woorden, De Stadskas, De Broeikas en Poetry Circle 058 helpen hier enorm bij. Uiteraard is het feit dat Explore the North de sleutels van de Westerkerk heeft gekregen een belangrijke ontwikkeling met veel kansen voor het bereiken voor een nog veel bredere afspiegeling van de maatschappij. De nieuwe vrijwilligerscoördinator heeft een prachtig hernieuwd vrijwilligersbestand opgezet met veel betrokken nieuwkomers.

* Stand van zaken en vooruitblik 2024 en 2025 – In 2024 willen wij onze jaarrond aanwezigheid in Leeuwarden verder ontwikkelen met activiteiten voor diverse doelgroepen in de Westerkerk (vanaf april 2024: Podium Explore). Bij schrijven van dit plan is dit in volle gang en maakten wij al programma met en voor nieuwkomers, vluchtelingen uit Oekraïne, jongeren én ouderen. Er hebben zich inmiddels al tientallen mensen verbonden aan de plek in een klusteam, een keukenteam, een locatiemanagerteam, een vrijwilligersgroep: mensen die allemaal nieuw eigenaarschap voelen. Wij gaan met de school achter ons in gesprek over het verzorgen van schoollunches, in juli verzorgen wij samen met de buurt een groot buurtfeest, wij vragen allerlei partijen uit de stad om programma bij ons te maken. Kortom: dit deel van de organisatie is volop in ontwikkeling en biedt ook veel kansen voor het festival en de ontwikkeling van het productiehuis.

Als organisatie willen wij ons bewustzijn verder vergroten door ons ook te laten inspireren door het manifest Diversiteit is een wit woord van Hooman Nassimi waarin organisaties wordt opgeroepen hun eigen witheid onder ogen te zien en dit te doen aan de hand van de volgende stappen:

1. Bewustzijn creëren over je eigen identiteit en sociale positie.
2. Erkennen welke macht je hebt en welke ruimte je inneemt.
3. Acties richten op het herverdelen van je macht en ruimte.
4. Sociale veiligheid bieden wetende dat mensen discriminatie ervaren.

6. Financiën

Productiehuis en festival

Wij maken financieel een harde knip tussen productiehuis en festival. Beide kennen een geheel eigen begroting. Wanneer wij een project vanuit het productiehuis presenteren op het festival dan zijn de kosten voor het produceren van het werk ten laste van de productiehuisbegroting en de kosten voor de presentatie op de betreffende dag (locatie, techniek en fee) komen ten laste van het festival.

Wij produceren ook werk vanuit het festival, overeenkomstig met de ambities verwoord in onze beleidsplannen. De kosten die daarbij horen komen wel geheel ten laste van het festival.

Financiering festival 2023

Ons festival wordt in de periode 2021-2024 meerjarig ondersteund door het Fonds Podiumkunsten en de provincie Fryslân. De gemeente Leeuwarden ondersteunt het festival jaarlijks met een bijdrage.

Daarnaast werd het festival in 2023 ondersteund met incidentele bijdragen van Fonds21 (voor twee de jaren 2023 en 2024), Dioraphte, Het Cultuurfonds, VSB fonds, Lira Fonds, Leeuwarder Ondernemers Fonds (LOF) en Het Nieuwe Stads Weeshuis. Ook was er een bijdrage voor het uitvoeren van de Station Noord Hub via Station Noord en Beringer Hazewinkel fonds.

De publieksinkomsten waren een stuk hoger dan in 2022. Het festival werd beter bezocht, maar het was ook vooral fijn dat wij in 2023 de horeca van Stadskas en Westerkerk in eigen hand hadden. Wij zitten na de stroeve herstart in 2022 weer in de lift en denken financieel elk jaar stevige stappen vooruit te kunnen zetten.

In de Stadskas werden in samenwerking met Boekhandel van der Velde ook boeken verkocht van auteurs die terugkwamen in het programma van het festival. Ook verkocht Explore the North eigen merchandise.

Financiering productiehuis 2023

Het productiehuis wordt in de periode 2021-2024 meerjarig ondersteund door de provincie Fryslân. Daarnaast draagt het Nederlands Letterenfonds bij vanuit een tweejarige regeling 2023-2024, waarbij aan Explore the North een regiotoeslag is toegekend voor de belangrijke positie in regio noord.

Diverse partners droegen bij aan de projecten uit het productiehuis, zoals: De Popfabryk, deBuren, Station Noord en Leeuwarden UNESCO City of Literature. Voor de coördinatie van het traject #nieuwstukken kreeg Explore the North een specifieke opdracht van het Fonds Podiumkunsten.

Daarnaast kwam een aanzienlijk deel van de inkomsten uit recettes en uitkopen van de toerende producties.

Resultaat 2023

Wij sluiten het boekjaar in basis af met een klein positief resultaat. Wij voegen EUR 17.167 toe aan de vrij besteedbare algemene reserve. De algemene reserve groeit nu naar EUR 113.315. Dat is ongeveer 10% van de begroting, waarmee het aardig op peil is. In de komende jaren willen wij de algemene reserve laten meegroeien met de omvang van de begroting met 10% als leidraad.

Liquiditeit en solvabiliteit

De liquiditeits- en solvabiliteitspositie van de stichting zijn lager dan het voorgaande jaar en de solvabiliteit wordt door de rekenmethode van het Fonds Podiumkunsten aangemerkt als zorgelijk.

Om te beginnen met dat laatste: de solvabiliteit van 0,45. De stichting werkt aan een stevigere algemene reserve zoals hierboven verwoord. Dat hebben wij in de afgelopen jaren ook aangetoond dat dit belangrijk is en wij handelen daarnaar. Daarnaast is de belangrijkste reden dat de solvabiliteit laag is: het moment van meting. Ons festival vindt plaats eind november wat betekent dat er nog veel facturen niet betaald of binnengekomen zijn op 31 december. Dat maakt de kortlopende schulden hoog ten opzichte van het eigen vermogen op deze datum. Datzelfde was ook het geval bij de jaarverantwoording van 2022 toen de solvabiliteit op 31 december 0,5 was, maar drie maanden later op 1 maart 2023 op 2,01 stond. Daarmee zie je dat de festivalperiode een logische uitschieter in een jaar is en dat de solvabiliteit op orde en alles behalve zorgelijk is.

De liquiditeitspositie van 1,34 op 31 december is in orde voor een organisatie met deels een festivaldynamiek.

Risico-analyse

In het afgelopen jaar hebben wij een aantal grote positieve stappen gezet in de continuïteit van de organisatie, waarmee belangrijke risico's aanzienlijk zijn verminderd. De tijdens de coronacrisis ontstane zorg over het vinden van het juiste (zeer specifieke én lokale) personeel voor onze organisatie, is per 1 januari 2024 als sneeuw voor de zon verdwenen. Met een stevige basis in loondienst en daarnaast op alle plekken ervaren ZZP'ers, heeft Explore the North een van de sterkste, duurzame teams van het noorden met daarin échte in huis opgeleide explorers. Daarnaast merken wij dat wij meer en meer als een aantrekkelijke, uitdagende werk- en opdrachtgever worden gezien, waardoor wij ook in de toekomst de juiste mensen kunnen binden.

Met het in beheer nemen van De Westerkerk nemen wij ook de toekomst van onze eigen presentatie-, residentie- en kantoorruimte in eigen hand in samenwerking met een ambitieuze gemeente. Daarmee is ook een 'onzekerheid' behoorlijk zekerder geworden en hebben wij binnen onze organisatie nu beschikking over de 'grote drie': een festival, een productie- en talentontwikkelingsplatform én een bijbehorend huis

Uiteraard is het spannend wat alle overheden gaan doen in de komende jaren rond cultuursubsidies. Explore the North is simpelweg afhankelijk van bijdragen van de drie overheden en met een groter team in loondienst verstevigen wij ons team voor de toekomst, maar gaan wij natuurlijk ook meer verplichtingen aan met bijbehorende risico's. Wel zijn wij optimistisch over de financieringsstructuur nu en in de toekomst. Het geheel is stevig gebouwd met veel goede samenwerking en commitment van de overheden. Dit alles met de aantekening dat het zoals bij vele culturele organisaties een stevig gebouwd kaartenhuis betreft. Want alle subsidies staan met elkaar in verband. Als er iets wegvalt, heeft dat direct consequenties voor een andere bijdrage.

De sector heeft te maken gehad (en zal te maken hebben) met enorme prijsstijgingen voor personeel, inhuur en inkoop. Dat heeft ook effect op Explore the North, al hebben wij ons ook als relatief jonge wendbare organisatie 'in de groei' al aardig kunnen aanpassen op de huidige werkelijkheid. Een

verhoging van de BTW op cultuur zou uiteraard een drama zijn. En wij kijken met het oog op de Westerkerk goed naar de ontwikkeling van de energieprijzen.

Kleine Crack & Slagter op Festival Explore the North

Wij wapenen ons tegen deze risico's door in de komende jaren op zoek te gaan naar een nog breder netwerk aan culturele, sociaal-maatschappelijke, financiële en commerciële partners. Zodat wij onze projecten en trajecten nóg meer kunnen delen met partners en dekking niet alleen van Explore the North hoeft te komen en draagvlak nog meer maatschappijbreed wordt. Dat is in principe altijd onze strategie geweest: wij bouwen een diep vernetwerkte organisatie met vele échte en oprechte relaties met mensen, overheden en organisaties. Dat volgens het principe: mensen werken met mensen en mensen geven aan mensen. Hoe groot de organisatie ook is, het draait allemaal om persoonlijk contact. Dat is ook wat het harde werk in deze sector zo fijn maakt om te doen. In ons draagvlak zit onze toekomst.

Daarnaast verstevigen wij zoals al aangegeven onze vrij besteedbare algemene reserve om tegenvallers te kunnen opvangen.

7. Vooruitblik

In 2024 zijn wij vol goede moed gestart met het uitvoeren van onze nieuwe plannen voor de Westerkerk. Inmiddels hebben wij besloten dat wij deze plek gaan omdopen tot 'Podium Explore'. Een naam beter passend bij onze activiteiten aldaar. Het team krijgt goede energie van deze nieuwe ontwikkeling. Vanaf april starten wij met een nieuwe programmeringslijn passend bij het profiel van Explore als productiehuis, maar ook als festival. Wij zijn daarbij samen met Stadsschouwburg De Harmonie en ARCADIA hoofdpartner van het internationale podiumkunstenfestival PAFFF dat ook bij ons in het podium neerstrijkt in mei.

Binnen het productiehuis kijken wij uit naar de verdere ontwikkeling van spoken word-platform Hoge Woorden dat een tweede seizoen in gaat en wij zijn momenteel weer in voorbereiding van een aantal projecten op Oerol dit jaar, in bijzonder een expeditie van Michelle Samba en het programma van onze eigen Explore the North-Hub in het West-end Theater. Ook werken wij toe naar presentaties van projecten als Dictieland en KRT op podia als Wintertuin (Nijmegen), Zaal 3 (Den Haag) en Vers Vuur (Antwerpen).

Wij gaan in najaar toeren langs de Nederlandse theaters met de voorstelling LORCA van Joost Oomen & De Poezieboys, maar zijn vooral ook gestart met het ontwikkelen van nieuwe projecten van Joost Oomen & Kruidkoek, Joost Oomen & De Poezieboys, Martin Rombouts & Yvonne Zeegers en Nibiru. Deze projecten zien allemaal het licht eind 2024 of in de loop van 2025.

Het festivalweekend is in 2024 gepland van 22 t/m 24 november en dit wordt weer voorafgegaan door een dikke twee weken Stadskas en door festival De Broeikas. Ook presenteren wij in deze periode eindelijk onze coproductie Josse Jnr. van Ahilan Ratnamohan/LOD in samenwerking met PAFFF in Leeuwarden. Een voorstelling met prachtige hoofdrollen voor Josse de Pauw en Etuwe Bright Junior.

Stiekem kijken wij echter natuurlijk ook al veel vooruit naar de nieuwe periode 2025-2028 en verder. Wij hebben in januari meerjarenaanvragen ingediend bij het Fonds Podiumkunsten (festival), het Nederlands Letterenfonds (productiehuis) en ook bij het ministerie van OCW voor het geheel van onze activiteiten in de regeling voor 'ontwikkelinstanties'. Hoewel deze laatste regeling zeer zwaar overvraagd is, zijn wij zeker niet kansloos met ons mooie plan, onze plek in het qua cultuur onderbedeelde Fryslân en met onze focus op de literatuur die verder ook vaak ontbreekt in de BIS. Maar uiteraard wordt het afwachten tot 3 juli.

Wij denken wel dat ook de nieuwe adviezen van de Raad voor Cultuur voor de sector per 2029 een stap vooruit zijn voor instellingen als Explore the North. Met een focus op het interdisciplinair en hybride werken én op de regionale spreiding klinkt dit voor ons positief. Wij zijn benieuwd hoe dit gesprek zich verder ontwikkelt en proberen hier via VLAM21 en De Verenigde Podiumkunstenfestivals zeker onderdeel van te zijn.